

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Pedagogická fakulta

Katedra sociální pedagogiky

Problematika řešení diváckého násilí

Bakalářská práce

Autor: Petra Fiedlerová
Studijní program: B7507 - Specializace v pedagogice
Studijní obor: 7505R015 - Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii
Vedoucí práce: Mgr. Michal Klapal

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Pedagogická fakulta

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra Fiedlerová**
Osobní číslo: **P12492**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii**
Název tématu: **Problematika řešení diváckého násilí**
Zadávající katedra: **Katedra sociální pedagogiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í:

Bakalářská práce se zaměřuje na agresí a psychologii hromadného chování, která provází divácké násilí na sportovních stadionech. Sleduje vývoj řešení diváckého násilí v zahraničí v porovnání s Českou republikou. Práce se věnuje prevenci násilí fotbalových fanoušků a představuje některé modely řešení této problematiky, které jsou nebo byly v českém fotbalovém prostředí aplikovány. V praktické části zkoumá, jaké aktivity vyvíjejí vybrané fotbalové kluby v prevenci diváckého násilí, jejich názory, postoje k řešení dané problematiky a mapuje klubové aktivity určené pro fanoušky.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování bakalářské práce:
Seznam odborné literatury:

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Michal Klapal**
Katedra sociální pedagogiky
Oponent bakalářské práce: **PhDr. Josef Kasal, Ph.D.**

Datum zadání bakalářské práce: **7. 1. 2014**
Termín odevzdání bakalářské práce: **25. 6. 2015**

L. S.

doc. PhDr. Pavel Vacek, Ph.D.
děkan

Mgr. Iva Junová, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 22. 6. 2015

Petra Fiedlerová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Michalovi Klapalovi za podmětné připomínky během psaní práce.

Rovněž děkuji představitelům klubu FC Baník Ostrava, FC Hradec Králové, SK Slavia Praha, a koordinátorovi styku s fanoušky AC Sparty Prahy za to, že mě poskytli rozhovory, a tak mi poskytli materiál, ke zpracování praktické části. Na závěr děkuji ředitelství PMS ČR za poskytnutí statistických údajů o trestu zákazu vstupu.

Anotace

FIEDLEROVÁ, Petra. *Problematika řešení diváckého násilí*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015. s. Bakalářská práce

Práce se zaměřuje na agresi a psychologii hromadného chování, která provází divácké násilí na sportovních stadionech. Sleduje vývoj řešení diváckého násilí v zahraničí v porovnání s Českou republikou. Práce se věnuje prevenci násilí fotbalových fanoušků a představuje některé modely řešení této problematiky, které jsou nebo byly v českém fotbalovém prostředí aplikovány. V praktické části zkoumá, jaké aktivity vyvíjejí vybrané fotbalové kluby v prevenci diváckého násilí, jejich názory, postoje k řešení dané problematiky a mapuje klubové aktivity určené pro fanoušky.

Klíčová slova: divácké násilí, fotbaloví chuligáni, agrese, psychologie hromadného chování, prevence násilí na stadionech, fanprojekty, trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, fotbalové kluby

Annotation

FIEDLEROVÁ, Petra. *The issue of solution of the spectator's violence*. Hradec Králové. Faculty of Education. University of Hradec Králové, 2015, pp. Bachelor Degree Thesis.

The bachelor thesis concentrates on the aggression and psychology of the mass behaviour, that accompanies spectator's violence on the sport stadion. It monitors the development of solutions spectator's violence abroad in comparison with the Czech republic. The bachelor thesis devotes by prevention of violence of the football fans and it presents some models of solution this issue, that were applied in the Czech republic.

In practical part it will research, which activities football clubs performs in prevention of spectators violence, their opinions, postures to solution this issue and it will survey their club's activities designed for fans.

Keywords: spectator's violence, football hooligans, aggression, psychology of mass behavior, prevention of spectator's violence, fanproject, punishment ban on attending sports, cultural and other social events, football clubs

Obsah

Úvod	10
1 Divácké násilí	10
1. 1 Historický vývoj diváckého násilí na fotbalových stadionech	10
1. 2 Typologie fotbalových fanoušků	11
1. 2. 1 Subkultura fotbaloví chuligáni	12
1. 2. 2 Ultras, rowdies, roligans	12
1. 3 Sociálně-demografická struktura	13
sportovních diváků	13
1. 4 Agrese ve vztahu k diváckému násilí	15
1. 4. 1 Projevy chování fotbalových chuligánů	15
1. 4. 2 Psychologie hromadného chování	16
1. 4. 3 Stavební prvky stadionů	17
2 Řešení diváckého násilí v zahraničí	19
2. 1 Velká Británie	19
2. 2 Německo	21
2. 2. 1 Fanprojekty	22
2. 3 Situace v dalších evropských zemích	23
2. 4 Boj s rasismem	25
3 Řešení diváckého násilí v České republice	27
3. 1 Prevence	27
3. 1. 1 ProFotbalFans o. s.	28
3. 1. 2 Fanprojekt Liberec	29
3. 1. 3 Preventivní opatření klubů	29
3. 1. 4 Koordinátor styku s fanoušky	31
3. 2 Trestní represe	32
3. 2. 1 Trestné činy	33
3. 2. 2 Probační a mediační služba ČR	34
4 Empirická část	36
4. 1 Cíl výzkumného šetření	36
4. 2 Výzkumné otázky	36
4. 3 Metoda výzkumu	37

4. 4 Charakteristika výzkumného souboru	37
4. 5 Výsledky výzkumného šetření.....	37
4. 5. 1 FC Baník Ostrava.....	37
4. 5. 2 SK Slavia Praha	39
4. 5. 3 FC Hradec Králové	40
4. 6 Výzkumná zpráva	41
4. 7 Návrhy na řešení diváckého násilí.....	44
Závěr.....	46
5 Literatura	47
5. 1 Internetové zdroje	49

Seznam zkratek

UEFA = Unie evropských fotbalových asociací (anglicky Union of European Football Associations)

FIFA = Fédération Internationale de Football Association

FAČR = Fotbalová asociace České republiky

SLO = Support Liaison Officer

Úvod

Tato bakalářská práce se zaměřuje na problematiku řešení diváckého násilí na fotbalových stadionech. Téma jsem zpracovala z důvodu, že fotbal bývá obrazem společnosti, a je stále neutuchajícím tématem, o kterém se diskutuje v médiích.

Divácké násilí existuje ve světě několik desítek let. Jeho téma je ovšem stále aktuální. V České republice je spojováno s fotbalovými chuligány, kteří se chovají patologicky, v nesouladu s normami společnosti. Divácké násilí se řadí mezi sociálně-patologické jevy. Na tribunách stadionu se vyskytuje několik typů fanoušků. Potenciálními fanoušky, kteří se podílí na příznivé atmosféře a s nimiž může klub navozovat kvalitní spolupráci, jsou členy ultras skupin.

Cílem práce je s oporou o odbornou literaturu popsat způsoby řešení diváckého násilí především v České republice, a v zahraničí.

V první kapitole popisují základní typologii fotbalových fanoušků, sociálně-demografickou strukturu sportovních diváků a agresi, která se u fotbalových výtržníků vyskytuje v souvislosti s psychologíí hromadného chování. Diváckému násilí v zahraničí se věnuje druhá kapitola, se zaměřením na Velkou Británii, která svou strategii postavila na represivním přístupu, a Německa, jehož předností se v tomto ohledu stala sociální práce s fanoušky a vytváření fanprojektů. Třetí část popisuje jednotlivé vybrané způsoby práce s fotbalovými fanoušky v České republice.

Empirická část na základě kvalitativního výzkumu popisuje současný stav řešení problematiky diváckého násilí na úrovni 1. českých fotbalových klubů, jejich postoje k tématu a budoucí představě práce s fanoušky.

1 Divácké násilí

Ve společnostech se tolerují určitá pravidla chování, přičemž přijatelná jsou ta, která přinášejí prospěch, stabilitu a bezpečí v dané společnosti. Fenomén diváckého násilí tyto kritéria nesplňuje, proto ho označujeme za sociálně-patologický jev, který ohrožuje zdraví ostatních účastníků především sportovních fotbalových utkání.

Pojem divácké násilí není přesně charakterizován. Jedná se však o násilné a nebezpečné chování skupiny diváků během sportovních utkání, které je plánované a má manifestační charakter. Většinou jde o ohraničenou skupinu osob, která se pojí k určitému klubu nebo národnímu týmu a vyznačuje se zpravidla dalším rizikovým chováním, jako jsou rasistické narážky, extrémistická symbolika nebo ohrožování dalších účastníků sportovního zápasu. (Zámek, 2013, s. 93)

1. 1 Historický vývoj diváckého násilí na fotbalových stadionech

Divácké násilí doprovázelo míčové hry, tedy především fotbal a jemu podobných sportů, odjakživa již od 3 tis. př. n. l., tedy od dob antiky. Konkrétní pravidla hry byla vytvořena v roce 1863 v Anglii. Při setkání zástupců tehdejších fotbalových klubů došlo ke vzniku první fotbalové organizace The Football Association. Fotbal s danými pravidly se stal velmi oblíbenou míčovou hrou nejen v Anglii, ale šířil se do ostatních částí Evropy a stal se nejrozšířenějším sportem na světě. (Kasal, 2013, s. 23 - 24) V meziválečném období se projevovaly divácké nepokoje jen ojediněle. Ve společnosti byla fotbalová tribuna považována za bezpečné místo a své rodiče na fotbal doprovázely i děti.

Se stoupající oblíbeností fotbalu se k této hře přidávalo více příznivců. V Anglii se pak jako v první zemi objevilo divácké násilí, které ohrožovalo účastníky fotbalového zápasu na hřišti i na tribunách. Chuligánství bylo napodobováno dalšími zeměmi, a proto je nazýváno „britskou nemocí“.

Do 60. let 20. století mělo násilí na stadionech neorganizovanou podobu. „Vznik chuligánství souvisí s procesem regenerace britského hospodářství, kdy do britského hospodářství vstoupila mechanizace a automatizace, která měla za následek snížení pracovních míst zejména v dělnických profesích. Z řad mládeže dělnického původu se vytvářejí subkultury, které se podílejí na vzniku fotbalového chuligánství.“ (Kasal, 2010,

s. 281). Proto došlo k vytvoření prvních zákonů, jejichž smyslem bylo eliminovat nebezpečnost diváckého násilí. Vlivem globalizace, médií a hospodářským a ekonomickým vývojem se tento jev rozšířil i do jiných evropských zemí. Nejtragičtějším zápasem v rámci diváckého násilí se stalo utkání finále Poháru mistrů evropských zemí mezi anglickým klubem FC Liverpool a italským klubem Juventus Turín v roce 1985, během něhož zemřelo 42 osob a asi 250 dalších bylo zraněno. Tato událost se stala pro policii a mezinárodní fotbalové organizace podnětem pro intenzivnější hledání možností, jak eliminovat vznikající nebezpečí fotbalových chuligánů během zápasu před, i po něm. Médii byla tato tragédie probírána. Ovšem ztráty na životech nebyly ojedinělé. K podobným událostem docházelo i ve východní Evropě. Jak se zmiňuje Smolík (2004, s. 119) o události v SSSR tehdejší režim zakazoval uveřejňovat podobné informace. Ve své knize uvádí jako příklad utkání poháru UEFA mezi celky Spartak Moskva a nizozemským FC Haarlem v roce 1982. Na tomto utkání došlo k tlačenici, kde oficiálně zahynulo 66 osob.

1. 2 Typologie fotbalových fanoušků

Podle chování a jednání osob na stadionech se fotbaloví příznivci rozdělují nejčastěji do tří skupin, přičemž některé typologie vyčleňují čtvrtou skupinu ultras. Tohoto rozlišení využívá také Policie ČR při vytipování rizikovitosti zápasů, tedy do skupin A (nerizikový zápas), B (středně rizikový zápas) a C (velmi rizikový). (Zámek, 2010, s. 97) Zde uvedu rozdělení fotbaloví fanoušků na fotbalové diváky, fanoušky a chuligány. (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004, s. 10)

Fotbalový divák většinou sympatizuje s určitým klubem, ale vnímá hru a výkon hráčů objektivně a neutrálně na rozdíl od fotbalového fanouška nebo chuligána, přičemž se chce při hře především bavit nebo navazovat nové kontakty. Neztotožňuje se s klubem a nezná chorály, protože hru zpravidla sleduje prostřednictvím médií. Na stadionu pak bývá pasivním pozorovatelem. Fotbal nemusí být jediným sportem, který divák sleduje. Složením jsou heterogenní a propustnou skupinou, zároveň mají nízkou úroveň skupinových charakteristik jako je míra kontroly skupiny, míra integrity a stability. (Sekot, 2008 s. 160)

Fanoušci jsou klubově zainteresovaní a hru vnímají subjektivně. Požadují výhru svého klubu a prožívají jeho úspěch či neúspěch. To dávají najevo pokřiky, ale i při zjevných chybách svého klubu, obviňují rozhodčího nebo týmového soupeře. Charakteristické je pro ně smýšlení My (fanoušci klubu, dresu, barvy) a oni (fanoušci jiných klubů). (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004, s. 12). Svůj klub doprovází hlavně na výjezdech v příslušném klubovém

oblečení v daných barvách, s vlajkami klubu či odznaky. Jako skupina jsou propustní, avšak stabilní, integrující s projevy nacionalismu.

Skupina fotbalových chuligánů je popsána v následující podkapitole.

1. 2. 1 Subkultura fotbaloví chuligáni

Pojem subkultura tvoří skupinu lidí, kteří sdílejí zvláštní hodnoty a normy, v nichž se rozcházejí s dominantní nebo mainstreamovou společností a které nabízejí mapy významů, díky nimž je svět pro členy subkultury srozumitelnější. (Smolík, 2010, s. 31)

Fotbaloví chuligáni jinak řečeno rowdies, hooligans nebo hard hooligans navštěvují fotbalové zápasy většinou s účelem vyvolání bitky s podobnou soupeřovou skupinou, Policií ČR nebo pořadatelskou službou. Jejich primárním zájmem není fotbal jako hra. Prohra týmu pak může být příčinou k vyprovokování bitky. K bitkám dochází především mimo stadion, přičemž si domlouvají přes internet místa setkání.

Jde o tlupy, gangy, které se neidentifikují s klubem, ale se svojí skupinou. Platí pro ně typické znaky malé sociální skupiny, tedy integrita, stabilita, uzavřenost, homogenita vlastní hodnotový systém a uzavřenost. Uvnitř skupiny rovněž funguje určitá hierarchie. Trojice autorů Marsch, Rosser a Harré v roce 1978 provedli výzkum, kdy na základě videozáznamů rozdělili sociální role aktivních fanoušků na leadera (iniciátor chorálů), který řídí a iniciuje pokřiky během zápasu, aggro leadra (útočník), nuttera (šašek), hooligan, organizer, fightera (rváč) a heavy drinkem (opilce). Podle sociální role, kterou získali na základě vystupování při zápasech, mají určené místo v „kotlích“, kdy například útočníci stojí v prvních řadách. (Smolík, 2010, s. 157) Členové těchto skupin sympatizují s určitými značkami oblečení např. Pitbull nebo Umbro a navenek se prezentují fanziny (časopisy) a webovými stránkami.

1. 2. 2 Ultras, rowdies, roligans

Vymezením patří ultras mezi výraznou skupinu fotbalových fanoušků, která se vyznačuje zájmem o klub a to i obětováním části svého soukromého života. (Kasal, 2013, s. 26). Mezi jejich aktivity patří například vymýšlení chorea. Vytváří na stadionech během zápasu příznivou atmosféru a dokážou se vyhnout konfliktům a projevům vandalismu.

Rowdies pochází z anglického slova rowdy (rváč, neurvalec) a je synonymem pro chuligány. V České republice tyto skupiny splývají, protože skupiny ultras jsou tvořeny jak fanoušky, tak chuligány nebo s chuligány spolupracují. (Smolík, 2008, s. 17 - 18) V Německu

jsou ultras považováni za fanouškovské, ale v Itálii u nich převládá zastoupení chuligánů. (Smolík, 2010, s. 164)

Oporou pozitivního fandění jsou roligans, mezi jejichž aktivity patří slušné povzbuzování. Jde o specifickou skupinu fanoušků dánského národního mužstva, která vznikla jako protest proti diváckému násilí. Jejich název pochází ze slova rolig = mírumilovný. Při fandění používají repliky dresů a malují si obličej národními barvami. Jejich činnost se rozšířila z Dánska do skandinávských zemí. (Strejček, 2012, s. 12)

1. 3 Sociálně-demografická struktura sportovních diváků

Divácké násilí je u nás spojeno především s fotbalovými či hokejovými zápasy. Profesor Slepíčka (2010, s. 32-43) v roce 2008 realizoval výzkum, který se týkal sociálně demografické charakteristiky sportovních diváků. Studie se zaměřila na porovnání diváků sportu fotbal, hokej, basketbal, volejbal, házená a florbal, prostřednictvím dotazníkového šetření, které proběhlo na stadionech v nejvyšších soutěžích těchto sportů. (Sborník ze semináře Aktuální otázky sociologie sportu 2007, s. 68) Přestože se Česká republika přibližuje západoevropskému trendu, kdy se zvyšuje počet žen na sportovních utkáních, prostředí fotbalového publika dominují muži ze 4/5. Důležitým faktem je, že stoupající počet mladých lidí do 18 let v publiku a mírný růst diváků nad 50 let, vytváří mezigenerační rozdíly v názorech nebo způsobu fandění a mohou vést k destabilizaci emocí diváků. Dospívající rychleji podléhají svým emocím a jsou v rámci svého chování spontánnější než starší diváci. Kluby se proto snaží na své stadiony přivést rodiny s dětmi, z jejichž pozice vyplývá nutnost bezpečnosti na tribunách. Zvyšující se množství mladých diváků v porovnání s výzkumy profesora Slepíčky z 80. let mohou být příčinou nárůstu nepokojů v hledištích i mimo ně. Podpora návštěvnosti sportovních utkání základní primární jednotkou společnosti – rodinou, vede podle zahraničních zkušeností k pozitivní změně v atmosféře emocí publika.

Sborník o aktuálních otázkách sociologie sportu z roku 2007, kde se je tento výzkum uveden, konkrétně porovnává typologické složení diváků sportů fotbal a basketbal. Na otázku, jaký má vliv druh sportu na vznik diváckého násilí, odpovídá tento výzkum, při kterém byly zjištěny některé typologické odlišnosti, které mohou ovlivnit průběh chování diváků. Při basketbalových soutěžích se v publiku vyskytuje více žen (fotbal – 18,9 %, basketbal – 34,8%). Basketbaloví diváci mají z hlediska dosaženého vzdělání z 20 % vysokoškolské

vzdělání, což převyšuje podíl v celkové populaci. V zastoupení fotbalových diváků se jedná o menší než 10 % zastoupení tohoto vzdělání. Basketbal je oblíben především u obyvatel středně velkých měst a měst mezi 50 000 – 1 milionem obyvatel. Fotbaloví fanoušci zastupují v převážné většině obyvatelé vesnic a velmi malých měst, to platí i u hokejové sociálně demografické struktury diváků. Autor zde rovněž uvádí, že výsledek šetření mohl být ovlivněn přítomností pouze dvou klubů hlavního města Prahy v 1. Gambrinus lize v ročníku 2006/2007. Diváci obou sportů se nevěnují pouze jednomu sportu. Fotbalové publikum se zajímá také o hokej. Basketbalové publikum má v oblíbenosti další sporty jako je volejbal, házená, nebo florbal. U obou sportů převládají studenti.

Prostor je dalším faktorem, který ovlivňuje chování diváka. Volnější prostor fotbalových stadionů umožňuje projevy agrese ve vyšší míře. Naopak haly, ve kterých se hraje volejbal nebo basketbal, nabízejí divákovi komornější atmosféru. (Slepička, 2010, s. 33)

Jak vyplývá z dat Probační a mediační služby zákaz vstupů na kulturní a jiné společenské akce jsou ukládány výtržníkům především na fotbalových a hokejových zápasech. (viz příloha č. 1). Několik charakteristik, které vedou diváky k odtlumenému chování na stadionech fotbalu a hokeje, uvádí Mikšík (2005, s. 186) Mezi nejdůležitější faktory patří jednoduchost pravidel hry, vysoký náboj herní agresivity, kdy se hráči snaží dostat přes snahu protihráče míč přes celé hřiště. Svou roli hraje dynamičnost hry spočívající ve velmi rychlém střídání euforie a pocitů zklamání, a rychlá polarizace publika na označení „my a oni“. Podle jeho názoru ovlivňuje proces sledování hry i faktor kvalitativního složení diváků a tím, co je na hřištích povolené. Například při sledování tenisového turnaje hra nepokračuje, pokud jsou diváci hluční.

Výzkum, který proběhl přímo v kotlích fotbalových stadionů prostřednictvím dotazníkových šetření v roce 2007 autory Bayerem a Smolíkem, zachycuje sociální postoje, skladbu a názory 154 aktivních fanoušků ze sedmi prvoligových klubů. Jak se předpokládalo, mezi aktivními fanoušky v kotlích se pohybovala poloviční většina respondentů ve věku 20 - 29 let. Překvapením bylo, že z hlediska vzdělanostního složení zde převládali diváci s maturitou nebo mez maturity. Studenti a zaměstnanci výrazně převládali nad 8% zastoupením nezaměstnaných v rámci socioekonomické aktivity respondentů. Polovina dotazovaných navštěvovala zápasy svého klubu při každém zápase doma. Přibližně třetina z respondentů se považuje za člena ultras skupiny a 19% se považuje za chuligána. V otázce vítaných aktivit respondenti požadovali pravidelnou komunikaci s klubem, používání bezpečné pyrotechniky, provozování obchodu se suvenýry, setkání s trenéry a jiné. Mezi nevídané aktivity z pohledů respondentů patřilo zamezení vstupu problémovým fanouškům na

stadion, vynahrazení fanouškům soupeře nejhoršího sektoru nebo vyčleněná všechna místa jen k sezení. Nesouhlasí také s osobními prohlídkami u vstupů. (Smolík, 2010, s. 163-165).

Slepička (1990, s. 209) uvádí, že skupiny chuligánů tvoří mladí muži ve věku do 20 let, kteří se chtějí identifikovat se skupinou, která jim poskytne zázemí, a ve které se chtějí vzbouřit proti světu dospělých a ukázat svou sílu na veřejnosti. Muži, kterým je nad 25 let jsou ojedinělým jevem v této skupině, a pro ostatní jsou vedoucí autoritou.

1. 4 Agrese ve vztahu k diváckému násilí

„Agrese je útočné chování, zahrnuje různé způsoby napadení druhé osoby, například slovní (nadávka), fyzické (udeření), sociální (pomluva) atd. s cílem poškodit nebo zničit objekt agrese, kterým mohou být i věci (vandalismus). Agrese je obvykle reakcí na frustraci, kdy je provázena hněvem a nepřátelstvím („vzteklá agrese“), uvažuje se vrozený (pudový) podklad agrese, ale i naučený („instrumentální agrese“ bez doprovodu hněvu a nepřátelství), kdy jde jen o demonstraci moci.“ (Nakonečný, 2003, s. 424)

Příčiny vzniku agresivního chování diváků uvádí Mikšík (2005, s. 187 - 189). Divák je při sledování hry ovlivňován několika faktory. Vliv na reakci diváka má jeho subjektivní emoční prožitek ze hry, míra ztotožnění se svým idolem, tedy fotbalovým klubem a hráči. Diváci napodobují i agresivní chování hráče, který není například spokojen s výrokem rozhodčího. K dalším nezanedbatelným vlivům na chování diváka patří mechanismy sociálních norem a jednání v hledišti, které se v průběhu vývoje jednotlivých sportů zažily a jsou od diváků důsledně vyžadovány. Na stadiony chodí jedinci, kteří svými výtržnostmi mohou strhnout dav k uvolněnému chování. Závisí tedy i na psychickém stavu nebo založení jedince, jeho potřebě vyhledávat situace, v kterých přeměňuje své vnitřní tenze v agresi. Tito lidé vyhledávají fotbalové zápasy s cílem provést výtržnosti, protože v jiném prostředí nebyly tolerovány. Větší sklon k projevům agrese mají lidé deprimovaní, frustrovaní než dobře sociálně adaptovaní diváci. Deprimovaný divák se více upíná ke svému idolu a intenzivněji prožívá jeho neúspěchy. Dalším důvodem může být potřeba sociálního začlenění, zařazení do party a setkávání se s obdivem.

1. 4. 1 Projevy chování fotbalových chuligánů

Jednou z možných uvažovaných teorií příčin vzniku diváckého násilí na stadionu je, že fotbaloví výtržníci považují vyvolávání nepokojů a rvaček za normální. Jak uvádí Kasal (2007, s. 58) v porovnání s tanečními zábavami před desetiletími k téměř každé patřila rvačka

a pamětníci uvádí „*že bez pořádné rvačky nebyla žádná pěkná tancovačka*“. To většinou odpovídá přesvědčení fotbalových výtržníků a rvačky se stávají tradiční představou jejich způsobu pojetí fandění.

Aby se z fotbalového fanouška mohl stát příslušník hooligans, musí projít určitým procesem přechodových rituálů. K tomu je potřeba vnitřní interiorizace, přijetí pravidel fotbalových rituálů, chuligánské mytologie a používání symboliky. „*Některé projevy fotbalových chuligánů na stadionech lze vnímat jako rituál. Rituál obecně je vymezován jako pozitivní forma sociálního jednání, která je nástrojem upevňování skupinových vztahů, nástrojem potvrzování společenské role, jako zdroj inspirace k různým činnostem, jako možnost individua vstupovat do světa sdíleného kolektivem.*“ (Kasal, 2007, s. 75) U chování fotbalových chuligánů lze některé rituály označit, např. násilí vůči jiným lidem, ničení a poškozování věci, vulgární verbální výroky. U této skupiny „*na stadionech i mimo ně se setkáváme s negativními projevy, mezi které patří vniknutí na hrací plochu, házení předmětů na hrací plochu, výtržnosti, vandalismus, konflikty s užitím verbálního a fyzického násilí.*“ (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004, s. 15)

Fotbalové skupiny chuligánů lze rozlišit podle způsobu jejich jednání, z hlediska politického zaměření skupin, chuligánských výpadů nebo sociální role chuligánů. Chuligánské výpady směřují k chuligánům, k majetku klubů na stadionu, aktérům hry, bezpečnostním složkám nebo lidem, kteří kritizují chování chuligánů nebo nezúčastňujících se fotbalu. (Smolík, 2004, s. 14 - 16)

Integrovanou složkou skupiny chuligánů není jen rivalita a nenávisť vůči fanouškům spoluhráčova týmu, ale i sociální, náboženské, regionální, politické a rasové motivy. Výrazným projevem fotbalových chuligánů bývají rasistické nářázky. K projevům rasismu v hledištích docházelo ve větší míře od 70. let minulého století na fotbalových stadionech v Anglii, kdy se v těchto klubech začal zvyšovat počet hráčů tmavé pleti. V České republice se rasistické projevy objevily v 90. letech ve stejné souvislosti jako v Anglii a jiných zemích. (Smolík, 2008, s. 90).

1. 4. 2 Psychologie hromadného chování

Výtržnictví spojené s diváckým násilím neprobíhá jen na stadionech. Dochází k němu i bez ohledu na výsledek zápasu mimo stadion například v dopravních prostředcích, v ulicích před zápasem i po něm. Ovšem podnětem ke vzniku příčin nepokoju je soutěžní hra, kde dochází ke zcela opačným reakcím na vývoj hry u soupeřících stran publika.

Vliv na chování jedince má jeho přítomnost v davu. Gustave le Bon (1997, s. 13-18) popisuje vlastnosti jedince a davu. Odpovídá zde na otázku, proč se fotbalovým chuligánem může stát například ředitel banky stejně jako dělník. Popisuje fakt, že stejně jako organické funkce v těle i rozumové funkce jsou z větší části ovlivněny neuvědomělými jevy než uvědomělými. Vědomé činy vznikají z neuvědomělého podkladu, který je tvořen dědičnými vlivy, zatímco vědomé činy jsou tvořeny výchovou. Neuvědomělými činy jsou si všichni lidé podobní. Lidé rozdílné inteligence, vzdělání, povahy mají totožné pudy, vášně a city. Tedy ve všem, co je předmětem citů jako je náboženství, fandění, politika, se lidé vzdělaní neliší od méně vzdělaných. Jako příčiny vzniku vlastností davu uvádí:

- Dav poskytuje jedinci anonymitu - chuligán se v něm ukryje a ztrácí pocit zodpovědnosti za své chování, získává pocit nepřekonatelné moci a do popředí staví pudové chování
- Duševní nákaza – v davu je každý čin a cit nakažlivý, jedinec obětuje svůj zájem kolektivnímu zájmu
- Sugestibilita – dav působí na jedince jako hypnotizér, a tak je jedinec veden nevědomou činností. Vůle a úsudek jsou ztraceny.

Z toho vyplývá, že dav stojí rozumově pod úrovní osamocené jedince. Činy davu mohou být dobré i zlé. Záleží na faktorech, které na dav působí, kdo ho vede. V tomto vidím potenciál pro práci fotbalového klubu s fanoušky.

Některé možnosti prevence vzniku a rozvoje hromadného chování na sportovních utkáních uvádí Mikšík (2005, s. 191). Patří mezi ně kvalitní pořadatelská služba, která bude profesionální a bude umět kompetentně zakročit v případě nepokojů, odreagování diváků vhodnými hudebními nahrávkami, nebo rozhlasovými relacemi s cílem minimalizování psychických tenzí. Dále stylizace hlasatele do role vůdce publika a tvůrce atmosféry během přestávek. Nezanedbatelná jsou i technická a organizační opatření. Otázka této prevence je zájmem organizátorů sportovních utkání, ale i sportovních diváků, kteří mají právo na bezpečí na stadionech.

1. 4. 3 Stavební prvky stadionů

Jedním z parametrů, které ovlivňují chování agresivní části publika, mohou být stavební prvky na stadionech, psychologické bariéry a jiné. V dokumentech Stadiony 2003 a Stadiony 2012, které vydala Fotbalová asociace České republiky, se uvádí několik nařízení,

kteřá musí prvoligové kluby splňovat. Mezi modernizaci klubů se řadí nařizení o přestavbě stadionů na plně vybavené sedadly, nebo s kvalitním sociálním zařizením.

Snahou je také odstraňovat ploty a zdi ze stadionů, které se často stávají psychologickou bariérou fotbalových chuligánů, a proto se ji snaží překonávat. Zdi při davových neštěstích znemožňují únik diváků a vedou ke ztrátám na životech. Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra v roce 2007 doporučoval, „*aby fanoušci soupeřících stran byli odděleni několika řadami prázdných sedadel, přes které se přehodí třeba síť. Rváč přes ni jen tak snadno nepřeleze, takže pořadatelé mají čas reagovat. A stadión působí o něco kultivovaněji.*“¹

Na stadionech by také neměl chybět kamerový systém, pomocí kterého může být identifikován jedinec páchající výtržnosti.

---

¹ Smrt na fotbale. Může přijít i v Česku?. *Aktualne.cz*. [online]. 8. 2. 2007 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/smrt-na-fotbale-muze-prijit-v-cesku/r~i:article:351770/>

2 Řešení diváckého násilí v zahraničí

V oblasti obecné prevence diváckého násilí vynikla Anglie. Německo se naopak zaměřilo na preventivní politiku na místní úrovni. (Zámek, 2013, s. 139)

2. 1 Velká Británie

Ze zemí Evropské unie má Anglie nejlépe vypracovanou právní úpravu, která se týká fotbalových utkání, upravující veřejný pořádek v souvislosti s fotbalovým utkáním, konzumací alkoholu v souvislosti s fotbalovými utkáními a úpravu prodeje vstupenek.

Velká Británie je známá díky svému represivnímu přístupu v procesu působení na chování fotbalových fanoušků. Opírá se o početné množství zákonů a uplatňuje princip stewardingu. To znamená, že na stadionech je posilován počet pořadatelské služby na úkor policistů. Byly také odstraněny ploty a zdi ze stadionů, protože působí negativně jako silné stresory na fotbalové obecnstvo. (Šveřepa, 2004, s. 22) Právní úprava v oblasti násilí spojeného se sportovními utkáními je popsána, jak ji rozděluje Zámek (2013, s. 130 -134) v Anglii a Walesu na 4 části.

Zprvce se jedná o oblast právní úpravy fotbalových utkání z roku 1989, kde se v zákoně o fotbalových divácích (Football Spectators Act) mluví o několika organizacích, které zastupují právní úpravu. Jedná se o Úřad pro zákazy vstupu na fotbalová utkání (Football Banning Orders Authority), Fotbalová asociace (Football Association), Národní zpravodajská služba pro informace v trestných věcech (National Criminal Intelligence Service) a Fotbalový licenční úřad (Football Licencing Authority).

Úřad pro zákazy vstupu na fotbalová utkání je úřadem, který reguluje soudem udělené zákazy vstupu na stadion. Pod jeho kompetenci patří vedení evidence všech vydaných zákazů vstupu i s fotografií jednotlivců nebo vydávání cestovních pasů, pokud byl odsouzenému odebrán z důvodu zákazu vstupu na zápasy mimo Anglii nebo Wales. Spolupracuje s Policií a se soudy. Existuje zde Fotbalová asociace, do které jsou posílány kopie zákazů vstupů od soudu. Zákazy vstupu jsou vydávány vlastníkem nemovitosti, tedy klubem. Problémovým fanouškům není například dovoleno koupit si sezónní vstupenky nebo jsou jim udělovány sankce při zadržení na stadionu. Systém funguje na základě možnosti identifikace těchto osob pořadatelskou službou. Národní zpravodajská služba pro informace v trestných věcech v rámci oddělení Sekce fotbalových informací (Football Intelligence Section) zajišťuje efektivnější spolupráci policejních složek během operací proti fotbalovému násilí nebo také s pomocí

optických zařízení shromažďuje důkazy, které dokládá u soudu. Posledním úřadem v tomto zákoně je Fotbalový licenční úřad, který vydává stadionům, kde se hrají regulovaná utkání, licence za určitých podmínek. Patří k nim například splnění podmínky stavebně technické podoby stadionu nebo zajištění pasivní a aktivní bezpečnosti diváků. Licence také určuje maximální možnou kapacitu stadionu.

Do úpravy fotbalového utkání patří definice fotbalových trestných činů, které jsou spáchány v souvislosti s regulovaným fotbalovým utkáním a zákaz vstupu je vydáván na základě zákona o fotbalových výtržnostech: „*držení nebo používání světlic nebo dělobuchů na fotbalových zápasech, nošení, držení nebo použití útočné zbraně nebo palné zbraně, porušení zákazu vstupu nebo nedostavení se k projednání civilní policejní žaloby k soudu na základě oznámení*“.(Zámek, 2013, s. 132)

V zákoně o fotbalové trestné činnosti z roku 1991 je stanoven trestný čin vhadzování jakýchkoliv předmětů na nebo směrem k hrací ploše nebo do části hlediště bez důvodu, trestný čin neslušného nebo rasistického skandování dvou či více lidí na fotbalovém utkání a trestný čin vstupu na hrací plochu, kam diváci nesmějí. V roce 2000 pak přibyla nová možnost ukládání ustanovení zákazu vstupu. Pokud se bude policista domnívat, že osoba způsobila výtržnost a zákaz vstupu přispěje k prevenci, bude moci předat této osobě oznámení k projednání návrhu na uložení zákazu vstupu do 24 hodin.

K další zajímavé pojmutí právní úpravy se týká úprava konzumace alkoholu v souvislosti s fotbalovými utkáními z roku 1985, který zakazuje držení alkoholu v dopravních prostředcích během cesty na zápas a také zákaz vstupu na stadion v opilosti. Zákon o veřejném pořádku z roku 1994 opravňuje velitele policie, požádat v daném místě o zákaz veřejného shromáždění nebo pochodu, který musí schválit ministr vnitra. Jiný zákon z roku 1994 o trestní justici a veřejném pořádku dává policii právo zastavit a prohlédat osobu nebo automobil v dané oblasti i v případě, že nemá žádný reálný důvod. V tomto zákoně je jako trestný čin kvalifikován prodej vstupenek na regulovaná fotbalová utkání na veřejných místech.

Ve Skotsku se navíc policie zaměřuje na tzv. troublemakery (problémové fanoušky). Při rizikových zápasech je odchyť a fotí při opuštění obydlí, aby je mohla policie v nepřehledné situaci snáze rozpoznat podle oblečení a zatknout v případě nepokojů.

Přestože Anglie disponuje důkladnou trestněprávní úpravou v této oblasti, rvačky nevyvymizely, přesunuly se mimo stadion do ulic.

2. 2 Německo

Fotbalové chuligánství se zde objevuje v 70. letech, vrcholem tohoto jevu se stala 80. a 90. léta. K obávaným skupinám patřily skupiny při klubech FC Köhl (skupina Streetfighters), Schalke (skupina Gelsenzene) nebo Borussia Dortmund (skupina Borussenfront). Na území NDR oficiálně žádné chuligánské skupiny neexistovaly, přesto docházelo k násilným střetům na stadionech. Po sjednocení Německa roku 1989 se vlivem těžké sociální situace radikalizovala mládež z východoněmeckých sídlišť a začala navštěvovat zápasy, kde si vybíjela agresi. Spolková republika Německo se na tento problém nekompromisně zaměřila. Bezpečnostní složky a jednotlivé fotbalové kluby vyžadují zákaz prodeje alkoholických nápojů, používání pyrotechniky nebo závadné symboliky. Policie monitoruje nejnebezpečnější chuligány, kteří se soustřeďují na vyvolávání násilí, a po vzoru Velké Británie vedou kartotéky agresivních hráčů a těm udělují zákazy vstupu na stadion. (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004, s. 79-82).

Německo nese tradici v sociální práci a tvorbě fanprojektů. V roce 1992 se sešla pracovní skupina, která zahrnovala Německý fotbalový svaz, Německý sportovní svaz, Sněm německých měst, Konference ministrů vnitra, Konference ministrů pro mládež, Konference ministrů pro sport, Spolkové ministerstvo vnitra a Spolkové ministerstvo pro ženy a mládež, aby vytvořila „ Národní koncept sportu a bezpečnosti“ (Nationales Konzept Sport und Sicherheit – NKSS), který byl v roce 1993 uveden do praxe. Společně tyto strany vytvořily celostátní rámcovou koncepci projektů pro fanoušky a domluvily se na zřízení projektů pro fanoušky na místní úrovni.

Vycházely z potřeby nedostatečné sociální práce s mládeží, a skupinami osob, které se neostýchaly použít násilí, ohrožovat na bezpečnosti jiné osoby nebo ničit majetek během fotbalových utkání. Výtržnosti poškozovaly pověsti klubů.

Výstupem konceptu, byla domluva a návrhy na vytvoření opatření:

- koncepce zřízení projektů pro fanoušky na místní úrovni a Koordinačního místa pro projekty pro fanoušky
- celostátně účinných zákazů vstupu na stadion
- rámcové směrnice pro pořadatelské služby
- vzorový řád stadionu
- koncepce stavebních bezpečnostních standardů a organizačně-provozní podmínky na stadionech

- koncepce institucionalizace spolupráce na místní a spolkové úrovni (Národní koncepce sportu a bezpečnosti, 1999)

2. 2. 1 Fanprojekty

Zároveň s NKSS vznikla organizace „Koordinationsstelle Fan Projekte der DSJ“ (KOS), která se zabývala podporou projektů pro fanoušky na národní úrovni. Jako koordinační místo pro projekty pro fanoušky vypracovává modely práce s fanoušky, starají se o vzdělávání pracovníků fanprojektu, koordinují celostátní spolupráci a pořádají odborné konference nebo také komunikují s médii. V současnosti funguje 54 fanprojektů.²

První fanprojekt pro fanoušky vznikl v Brémách v roce 1981, na něj navazovalo několik dalších. Počet projektů ze 12 v roce 1993 zvýšil na 30 v roce 2002, především díky fungování NKSS. (Čechlovský, 2004, s. 84)

Fanprojekt je sociální prací s fanoušky. Vytvoření takových projektů by mělo pomáhat mladým lidem v obtížných životních situacích a ochránit je před infiltrací do problémových skupin s delikventním chováním, především jde o ochranu dospívající mládeže. Způsob práce je vedený kulturně, výchovně pedagogickou prací a spjatý se sportem. Fotbalové kluby s projekty spolupracují a rovněž se starají o své fanoušky.

Projekty fungují v městech, kde fotbalové kluby hrají v 1. spolkové lize (1. Bundesliga) V ostatních městech je potřeba zavést je tam, kde dochází k výtržnostem spojeným s příznivci místního klubu.

Z hlediska personálního by ve fanprojektech měly pracovat 3 pracovní síly na plný pracovní úvazek a 1 odborná administrativní síla. Na jejich pozici by měli být zaměstnání diplomovaní pedagogové, sociální pedagogové, sociální pracovníci. Všichni pracovníci by měli mít znalosti nebo zkušenosti z oblasti sportu a výhodou jsou zkušenosti v práci s mládeží. Klubovna fanprojektu by se měla nacházet v dostupné lokalitě, kde se cílová skupina schází. Ideálně by financování mělo vycházet z třetinového modelu, kam se řadí Německý fotbalový svaz, obce a příslušná spolková země.

(Národní koncepce sportu a bezpečnosti, 1992)

---

² Über die KOS. *Koordinationsstelle Fanprojekte*. [online]. 2015 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://www.kos-fanprojekte.de/index.php?id=ueber-die-kos>,

Cílem fanprojektů je např:

- práce v preventivní oblasti zaměřenou na vedení k řešení konfliktů bez násilí v rámci samoregulačních mechanismů
- odbourávání extremistických orientací (nepřátelství vůči cizincům)
- navrácení mladých fanoušků ke klubu
- spolupráce s fotbalovým klubem

Takových cílů lze dosáhnout prostřednictvím:

- doprovodu na domácí a venkovní zápasy a na místa, kde dochází ke srazu příznivců fotbalu
  - vzdělávacích prací jako jsou semináře a diskuze s institucemi (policie, média)
  - zajišťováním poradenství v problémech fanoušků (spolupráce s poradnami)
  - vytvářením nabídky volnočasových aktivit (sport, diskuze, setkání nezaměstnaných, filmové programy, pořádání fotbalových turnajů)
  - workshopů, kde se píší fanouškovské noviny (fanziny)
  - spoluúčast fanoušků na organizování jízd k venkovním zápasům
  - dokumentování regionálních subkultur (skinhead, hooligans)
- (Čechlovský, 2004, s. 85-86)

Čechlovský také uvádí obecný popis podoby skutečného fanprojektu. Projekty mají svou vlastní klubovnu v blízkosti stadionů nebo ve městech. Fanoušci zde tráví svůj volný čas například u stolních fotbálků, her a organizují ve spolupráci s pracovníky fanprojektu sportovní akce, pořádání zájezdů, besed a setkávání fanoušků. Fan-Projekt Hamburg například organizuje cesty k venkovním zápasům, výlety a zvláštní programy pro mladší 16 let, přičemž mottem těchto cest je „žádný alkohol, žádné drogy“. Účastní se výchovných programů zaměřených proti násilí, rasismu a netoleranci. Pracovníci pomáhají také fanouškům prostřednictvím poradenství v nepříznivých životních situacích.

2. 3 Situace v dalších evropských zemích

Divácké násilí se s kolísajícími výkyvy objevuje téměř ve všech zemích Evropy (Švédsko, Dánsko, Norsko, Rusko, Itálie, balkánské státy, Řecko, Portugalsko, Turecko,

Švýcarsko, Nizozemí, Francie), přestože se jednotlivé státy snaží různými s chuligány bojovat.³

Rusko

V současnosti se objevují zprávy, v nichž se FIFA obává z nadcházejícího světového fotbalového šampionátu v Rusku 2018. Rusko je zemí s velkým počtem nahlášených rasistického chování v ruském fotbale podle měření FARE.⁴

Skandinávské země

V některých Skandinávských zemích, jako je Norsko je dovoleno používání pyrotechniky, ovšem na základě povolení bezpečnostní služby, hasičů a fotbalové asociace před každým zápasem.⁵

Itálie

V této zemi počet diváckých výtržníků roste. Jedním z nejvíce probíraných témat médií se staly nepokoje, kdy bylo v pouliční bitce zraněno asi 60 policistů, a jeden z nich zemřel. Vláda ovšem tyto nepokoje nepotrestala v dostačující efektivní míře.⁶

Holandsko

Zde holandská televize ve spolupráci s holandskou policií a holandským fotbalovým svazem zařazuje „riziková utkání na brzké odpolední hodiny, kdy se dají snadněji monitorovat problémoví fanoušci jednotlivých klubů.“⁷

Polsko

Je známo svým důrazem na represí a fanoušky, kteří jsou velmi radikální. Na přelomu roku 2003/2004 byl v činnost uveden projekt, kde všichni fanoušci hostujících klubů museli

---

³ Hooliganism still haunts European game. *Reuters*. [online]. 1. 4. 2014 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://uk.reuters.com/article/2014/04/01/uk-soccer-hooliganism-insight-idUKBREA301G420140401>

⁴ Rasismus ohrožuje světový šampionát 2018 v Rusku, přiznal viceprezident FIFA. *Sport.cz*. [online]. 21. 3. 2015 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://www.sport.cz/fotbal/ostatni/clanek/658143-rasismus-ohrozuje-svetovy-sampionat-2018-v-rusku-priznal-viceprezident-fifa.html>

⁵ Rozhovor se zakladatelem ultras-tifo.net. *Supporters.cz*. [online]. 21. 8. 2014 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://www.sport.cz/fotbal/ostatni/clanek/658143-rasismus-ohrozuje-svetovy-sampionat-2018-v-rusku-priznal-viceprezident-fifa.html>

⁶ Britská nemoc – díl třetí (Itálie a Nizozemsko). *Supporters.cz*. [online]. 9. 1. 2012 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://www.sport.cz/fotbal/ostatni/clanek/658143-rasismus-ohrozuje-svetovy-sampionat-2018-v-rusku-priznal-viceprezident-fifa.html>

⁷ *Tamtéž*.

být vybaveni registračními kartami. Polští chuligáni systém často obcházeli tak, že domácí fanoušci pouštěli část hostů do jejich sektoru. Při masových návštěvách také nebyla kontrola plně vyžadována. (Malá, 2008, s. 37). „*Divácké násilí nemělo tradici, ale nyní patří polští chuligáni mezi nejhorší v Evropě. Může to souviset s vysokou mírou nezaměstnanosti mezi mladými lidmi.* „⁸

2. 4 Boj s rasismem

Již v roce 1993 jako reakce na silící růst rasismu, se objevila kampaň v Anglii s názvem „Let's Kick out Racism out of Football“, ke kterému se připojily veškeré fotbalové kluby. V rámci kampaně se objevil devítibodový akční plán, který je popsán v knize Racism and Football od S. Bradbury. (Balcar, 2000, s. 29).

Největší organizací, která zaštituje několik protirasistických sítí je organizace Football against Racism in Europe (FARE). Tato organizace zorganizovala „Týdenní akce proti rasismu“, a tak se s protirasistickými myšlenkami seznámila velká část Evropy. V rámci její činnosti byl vydán Desetibodový plán na podporu boje s rasismem. (Smolík, 2008, s. 211-212).

I dnes lze vysledovat rasistické projevy například vůči hráčům jiné pleti. Společnost považuje rasistické nadávky za přežitky, a proto vznikají protirasistické reklamy. V květnu roku 2014 se brazilský fotbalista stal součástí reklamy, ve které v rámci protirasistického gesta snědl banán, který byl během zápasu hozen k němu.⁹

2. 5 Mezinárodní právní úprava diváckého násilí

Na základě narůstajícího neslušného chování fotbalových diváků v 80. letech byla Radou Evropy ve Štrasburku vydána Evropská úmluva k diváckému násilí a nevhodnému chování při sportovních utkáních, zvláště při fotbalových zápasech, která obsahovala doporučení, jak postupovat v dané oblasti. Následovalo vydání dalších doporučení, která se týkala prodeje lístků, prodeje alkoholických nápojů, oplocení a stavebním úpravám na stadionech a policejní spolupráci nebo doporučení s identifikací delikventů. K důležitým právním předpisům se řadí rezoluce Evropské rady č. 2002/C-22/01, a její novely č. 2006/C-

⁸ Smrt na fotbale. Může přijít i v Česku?. Aktualne.cz. [online]. 8. 2. 2007 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/smrt-na-fotbale-muze-prijit-v-cesku/r~i:article:351770/>

⁹ Alvesovo protirasistické gesto s banánem byla připravená reklama. idnes.cz. [online]. 2. 5. 2014 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: http://fotbal.idnes.cz/protirasisticke-gesto-fotbalisty-daniela-alvese-reklamni-akce-pvf-fot_zahranici.aspx?c=A140502_114805_fot_zahranici_pes

322/01, které upravují formu spolupráce zainteresovaných subjektů při pořádání fotbalového utkání na mezinárodní úrovni i v rámci svazu. V roce 2002 Rada Evropy EU rozhodla v rámci předpisu 2002/348/JHA o povinnosti „vytvářet při úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia ČR Národní fotbalové informační středisko, kde se vyměňují informace při přípravě a realizaci fotbalových zápasů s mezinárodním prvkem.“ (Zámek, 2013, s. 102)

Důležitá doporučení a předpisy vydává také UEFA, která může klub varovat, udělit peněžité trest, zakázat účast diváků na zápasech, přeložit zápas na jiný stadion, stadion uzavřít, anulovat výsledek a jiné. FIFA se zaměřuje na spolupráci se svazy, organizuje kampaně jako je fair play, proti rasismu.“ (Zámek, 2013, s. 103).

3 Řešení diváckého násilí v České republice

Z hlediska vývoje se fotbalové chuligánství v České republice rozděluje na dvě etapy (Smolík, Mareš, Suchánek, 2004, s. 130) V této publikaci se také autor zmiňuje o vzniku třetí etapy, která je spojena s extremismem.

Od přelomu 19 / 20. století do poloviny 90. let 20. století bylo chuligánství neorganizované, spojené s výtržnostmi a vandalismem. Během komunismu se vyskytovaly nadávky na rozhodčí nebo vůči klubu Sparta Praha, který byl tehdy vládně prosazován. Ze západních zemí k nám pronikla „britská nemoc“ koncem 70. let a začala se rozmáhat v 80. letech. Známý je exces, který předvedli fanoušci v červnu roku 1985 a podle něhož byl natočen režisérem Karlem Smyczkem film Proč?. Objevilo se několik dalších střetů či situací, kdy fanoušci vyvolali situaci, během které došlo ke zranění či úmrtí osob. Po rozdělení Československa došlo k poklesu nacionálních tenzí.

Druhá etapa nese název moderní fotbalové chuligánství organizovaných gangů. Po roce 1989 se objevuje ve společnosti averze k cizincům, což posílilo projevy xenofobie, extremismu, rasismu na stadionech. Skupiny chuligánů jsou v tomto období stabilnější a některé začínají vydávat fanziny (fotbalové magazíny), zakládat webové stránky jako jsou www.hooligans.cz. Funkce fan klubů se rozšiřuje a v budoucnosti bude jedním z jejich funkcí zabezpečování volného času dětí a mládeže, a tak naplňovat preventivní funkci. (Kasal, 2013, s. 146)

Fotbalové chuligánství se tedy u nás začalo projevovat ve zvýšené míře od 80. let 20. století. Přestože zde fungoval socialistický režim, globalizaci nedokázaly zabránit ani ideologické hranice. Stadion se stal místem k možnosti projevit svůj názor v podobě revolty, jednak z toho důvodu, že na něm byla snižena kontrola ze strany veřejné bezpečnosti. Fenomén chuligánských skupin se začal plně rozvíjet v 90. letech 20. století.

3. 1 Prevence

Prevence je soustavou opatření, která mají předcházet určitému nežádoucímu jevu. Můžeme ji rozdělit na prevenci primární, sekundární a terciární. Vedle toho lze rozlišit prevenci specifickou, týkající se jednotlivých sociálních deviací. (Kraus, 2010, s. 301)

Kluby provádějí prevenci na úrovni primární, která zahrnuje dny otevřených dveří, besedy, aktivity a soutěže zpravidla pro děti ve školách, setkání se známými osobnostmi - fotbalisty nebo nabízejí volnočasové aktivity, například soutěže v kopané.

Sekundární prevence by se pak měla zaměřovat na vytváření fotbalových kluboven (junior fan klubu), které by plnily funkci nízkoprahových klubů pro rizikovou mládež jako prevence před infiltrací mládeže do problémových skupin hooligans. „*Náklady ponese klub. Na vybavení přispívá město a stát v rámci příspěvků na Program prevence kriminality*“. *Postupem času se nízkoprahový klub mění na klub s registrovaným členstvím a výhodami pro tyto členy*“.(Bednářová, 2004, s. 32)

Za terciární prevenci bychom v našem prostředí mohli považovat trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Součástí tohoto trestu by měly být resocializační programy.

Součástí každého klubu by měl být fan management, který vykazuje kontinuální, koncepční a institucionalizovanou aktivitu směrem ke svým fanouškům. Tento přístup zahrnuje například organizaci fanklubů, pořádání zájezdů na utkání. Při komunikaci s fanoušky by se měl klub vyvarovat 2 extrémů. Ty spočívají v upevňování pozice rizikových skupin tím, že klub bude příliš benevolentní k požadavkům skupin fanoušků a platí to i v opačném případě, kdy by uplatňoval nulovou toleranci k jejich požadavkům, tedy represivní přístup ke všem fanouškům. (Čarnogurský, 2009, s. 180). Kluby mohou zřizovat fankluby. Fanoušek může čerpat výhody z členství. Členy jsou většinou fanoušci, kteří nakupují ve fanshopech nebo mají například zakoupené permanentní vstupenky.

K efektivní práci s fanoušky patří fanprojekty, kde hlavní metodou práce je streetwork, tedy sociální práce na ulici. Na základě monitoringu (množství fanoušků, věk, volnočasové aktivity, místa setkání, výskytu) jsou cílové skupině nabídnuty aktivity a služby, které je mohou oslovit. Sociální pracovník doprovází fanoušky na utkání a nabízí jim využití služeb nízkoprahového zařízení, které je součástí fanprojektu. (Šveřepa, 2004, s. 27)

V následujícím textu je uvedeno několik příkladů efektivní práce s fanoušky.

3. 1. 1 ProFotbalFans o. s.

Přelom v práci s fotbalovým chuligánem, jako s jinou rizikovou skupinou sociální práce, přineslo občanské sdružení ProFotbalFans, které bylo založeno v září roku 2004. Jeho cílem bylo vzdělávat sociální pracovníky z řad fotbalových fanoušků, kteří by se stali zaměstnanci klubů. Tento projekt vznikl na základě vzoru fanprojektů úspěšně působících v Německu. Bohužel občanské sdružení asi po pěti letech fungování zaniklo, aniž by bylo dosaženo jeho cíle. Avšak jeho vznik podnítil diskuzi mezi fanoušky, kluby i vedení

Českomoravského fotbalového svazu (ČMFS), dnes Fotbalové asociace České republiky. (FA ČR). (Kasal, 2013, s. 148)

3. 1. 2 Fanprojekt Liberec

V českém prostředí se nechal inspirovat modelem německé sociálně preventivní práce FC Slovan Liberec. Je jediným prvoligovým klubem, u kterého podobný model práce s fanoušky dlouhodobě funguje, v českém fotbalovém prostředí. Od roku 2005, zde byla s finanční podporou odboru prevence kriminality MVČR otevřena klubovna v prostorách stadionu U Nisy a v roce 2008 vzniklo občanské sdružení Fanprojekt Slovan Liberec jako právní subjekt. Cíleně zde s fanoušky pracuje koordinátor styku s fanoušky, jako zaměstnanec marketingového oddělení. Je spoluzakladatelem fanprojektu a vůči klubu je zodpovědný za jeho fungování.

Fanprojekt funguje na bázi nízkoprahových zařízení s cílem zabránit infiltraci mladých fanoušků do problémových skupin a poskytnout jim prostor pro vytváření pozitivních aktivit směřovaných k fandění. V klubovně fanoušci tráví volný čas, připravují choreografie, setkávají se s fotbalisty, organizují zájezdy, píší časopis nebo spravují vlastní web a účastní se fanouškovských turnajů. Fungování klubovny hradí FC Slovan z vlastních zdrojů. (Čarnogurský, 2004, s. 47). K činnosti fanprojektu patří účast na celoevropských akčních týdnech proti rasismu organizovaných sítí FARE.¹⁰

3. 1. 3 Preventivní opatření klubů

Jako první zde představím aktivity klubu AC Sparta Praha. Ta během posledních deseti let vytvořila několik preventivních projektů, jejichž cílem je vychovat mladé slušné fanoušky a odstranit nevhodné chování na stadionech.

Projekt *Sparta, základ života* je určen pro teenagery. V rámci jeho fungování fotbalisté navštěvují základní a střední školy, kde se účastní výuky a diskutují s žáky. Je zde dán prostor soutěžím, díky kterým žáci dostávají ceny, organizují se zápasy mezi jednotlivými školami na stadionu na Letné, nebo se konají dny otevřených dveří, během kterých žáci například sledují vystoupení známých osobností, zpěváků.

Další projekt *Zpátky na stadion* se zaměřuje na mladé diváky, chce je motivovat k návštěvě stadionu a vést je zde k slušnému chování během zápasu.

---

¹⁰ FCS Fanclub. *fcslovanliberec.cz*. [online]. 2011-2015 [cit. 1970-01-01]. Dostupnéz: http://www.fcslovanliberec.cz/zobraz.asp?t=fanclub502_114805_fot_zahranici_pes

Projekt *Fandíme slušně* ve spolupráci Sparty s Policií ČR zahrnuje přednášky a prohlídky stadionu, kde jsou děti a studenti seznámeni s činnostmi, bez kterých se neobejde organizace zápasu a zajištění bezpečnosti na těchto zápasech. Také je informuje o legislativních podmínkách používání pyrotechniky. Během prohlídek se mohou potkat s hráči klubu. Cílem je vychovat fanoušky, kteří se chovají podle pravidel a respektu k ostatním. Tento projekt byl oceněn v roce 2011 v rámci národního kola Evropské ceny prevence kriminality.¹¹

Poslední projekt s názvem *Sparta fandí slušně* je zaměřen na problémové fanoušky. V rámci projektu byla nastavena pravidla. Některá z nich zde uvedu. Klub se rozhodl vybudovat samostatný vchod do ultras sektoru. Každý fanoušek v ultras sektoru bude identifikován a do ultras sektoru nebudou vpuštěny osoby mladší 15 let. Bude zároveň vytvořena nová pořadatelská služba se skupinou pozorovatelů. Fanoušci, kteří se dopustí nepovoleného jednání, budou identifikováni, vyfoceni a nebude jim v budoucnu povolen vstup na stadion. „Projekt byl vytvořen v listopadu roku 2007 a AC Sparta Praha se stala prvním fotbalovým klubem, který vystoupil s konkrétním řešením“ (Musilová, 2009, s. 38-39). Podle výzkumu Kateřiny Musilové fungování navrhovaných řešení projektu *Sparta fandí slušně*, nesplnilo svůj cíl, protože vedení nedodržela důsledně své plány.

V srpnu roku 2014 se mimo jiné vedení klubu rozhodlo vytvořit pozici koordinátora styku s fanoušky. Tento zaměstnanec klubu pochází z řad fanoušků a pracuje zde na poloviční úvazek. Od roku 2001 navštěvoval zápasy AC Sparty Prahy, a od roku 2010 se ujal pozice fanouška u megafonu a dával pokyny fanouškům v kotli. V době, kdy chtěl dosavadní pozici v kotli ukončit, ho vedení klubu oslovilo s nabídkou zastávat zmiňovanou pozici. Požadavkem pro nástup na pozici byla, kromě znalosti prostředí spartánských fanoušků, znalost angličtiny pro koordinaci na mezinárodní úrovni. Na základě rozhovoru s tímto koordinátorem styku s fanoušky mi bylo potvrzeno, že v kotli se vyskytují fanoušci všech profesí od dělníka po lékaře, což koresponduje s výsledkem výzkumu od profesora Slepíčky výše.

Mezi příklady dalších projektů uvedu ten, který se nově rozhodl vytvořit FC Baník Ostrava v dubnu letošního roku. Jmenuje se *Fandí slušně s Baníkem* a snaží se motivovat fanoušky k slušnému fandění *bez vulgárního skandování a jiných nevhodných projevů*

---

¹¹ Fandíme slušně. *AC Sparta Praha*. [online]. 2015 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://www.sparta.cz/cs/fanousci/spolecenska-odpovednost/fandime-slusne.shtml>

*trestaných Fotbalovou asociací ČR*¹² tím, že pokud zápas proběhne na tribunách bezkonfliktně, budou podpořeny vybrané neziskové organizace v Moravskoslezském kraji částkou 20 000 Kč. Klub se tedy snaží působit na solidaritu fanoušků s lidmi, kteří potřebují využívat služby neziskových organizací. Na základě mého výzkumu bylo zjištěno, že projekt neměl zcela vliv na eliminaci výtržností mezi diváky.

3. 1. 4 Koordinátor styku s fanoušky

Koordinátor styku s fanoušky (SLO = Supporter Liaison Officer) je sociální pracovník, který tvoří komunikační most mezi fanoušky, vedením klubů, Policií ČR, pořadatelem a manažery z managementu klubu. „*Tato osoba se zúčastňuje zasedání vedení klubu a spolupracuje s bezpečnostním manažerem klubu při zajišťování ochrany bezpečnosti při zápasech.*“ (Kasal, 2013, s. 153) V Německu již takoví pracovníci ve fotbalových klubech figurují. Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové se rozhodla speciální kurz v budoucnu otevřít, a proto jej představila v dubnu roku 2014 na Fotbalovém fóru v prostorách univerzity, na kterém se schází k diskusi široká fotbalová veřejnost. Kurz by měl být placený zájemci a proveden formou kombinovaného studia. SLO by podle směrnice UEFA, neměl chybět v klubu, který hraje v evropském poháru.¹³ Ovšem českými kluby nebyla tato směrnice prozatím zcela přijata.

Kurz je určen pro vybrané adepty pro práci SLO, adepty z řad pořadatelské služby, koordinátory z řad prevence místní samosprávy, zájemce z řad fanouškových organizací a zástupce managementu sportovních klubů. Kompetencí pro možnost pracovat jako SLO je osoba, která bude spjata s konkrétní komunitou fanoušků. Měl by být schopný vystupovat asertivně na veřejnosti, vyjadřovat stupeň loajality, motivaci, být spolehlivý a flexibilní. Výstupem kurzu by měla být osoba s dobrými komunikačními schopnostmi, schopností řešení konfliktů a schopností práce v týmu. Kurz byl na Fotbalovém fóru představen jako soubor sedmi modulů. První modul se zaměřuje na klíčové kompetence a rozvoj SLO, jehož obsahem je ujasnění, kým SLO ve své podstatě je, jaký je jeho obsah práce. Další část se zabývá specifiky práce s rizikovými skupinami a projevy rizikového chování fanoušků, kde bude jedním z cílů absolventů naučit se odlišit fanouška od těch, kteří přijdou na stadion vytvářet

---

¹² Fotbal je zábava. Proto fandí slušně s Baníkem. *FC Baník Ostrava*. [online]. 2. 4. 2015 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://www.fcb.cz/aktualita/fotbal-je-zabava-proto-fandi-slusne-s-banikem!/5509/#.VYcVIftmkp>

¹³ Nevíte, jak zkrotit fanoušky. Univerzita otevírá speciální kurz. *hradedckydenik.cz*. [online]. 21. 1. 2014 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: http://hradecky.denik.cz/zpravy_region/nevite-jak-zkrotit-fanousky-univerzita-otvira-specialni-kurz-20140121.html/#.VYcVIftmkp

nepokoje a nepořádek. Ve třetí části se seznámí se svou činností v souvislosti s platnou legislativou. Další část je vyplněna workshopem, ve kterém budou představeny návrhy, jak na stadionech vytvořit vstřícné prostředí. Jak mohou situaci na stadionech ovlivnit SLO a jak organizátoři. Pátým v pořadí je modul organizačního zajištění činnosti fanclubu. Poslední dvě části by měly představovat praktickou část kurzu. Jedná se o problematiku práce s agresivním jedincem a skupinou a zásady šetrné sebeobrany, které jsou určeny především pro pořadatele, aby se zdokonalili ve schopnosti, jak jednat s fanoušky například v samotném kotli. (Fotbalové fórum, 2014, Kasal)

3. 2 Trestní represe

„Z uznávaného principu právního státu, jímž je chápání trestní represe, jako prostředku ultima ratio, vyplývá, že ochrana závazkových vztahů má být v první řadě uplatňována prostředky občanského a obchodního práva a teprve tam, kde je taková ochrana neúčinná a kde porušení občanskoprávních vztahů naplňuje znaky konkrétní skutkové podstaty trestného činu a svou intenzitou dosahuje předpokládaného stupně společenské nebezpečnosti, je namístě uplatňovat trestní odpovědnost.“¹⁴

Soudy mohou využívat zkrácené zřízení, během kterého jsou fotbaloví výtržníci potrestáni ihned na stadionech rozsudkem nebo předvolání k hlavnímu líčení. V praxi rovněž funguje již pět let pravomocný trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce.

Státní bezpečností složky prosadily systém, který přenáší hlavní úlohu při zajištění bezpečnosti na provozovatele sportovního zařízení, s přijetím zákona č. 273/2008 Sb, o Policii ČR a novelizací zákona č. 115/ 2001 Sb., o podpoře sportu, místo Policie ČR (dále Policií). Policie stanovuje pořádek především při přepravě fanoušků na stadion, tedy vně stadionu. Z právní úpravy vyplývá, že vlastník stadionu je zodpovědný za zajištění pořádku. Pokud ovšem dojde k ohrožení osob nebo majetku na sportovním zařízení a vlastník není schopen nastolit pořádek, musí o pomoc požádat policii a přerušit zápas. Dále novelizace nařizuje vydat vlastníkovvi stadionu návštěvní řád. Ministerstvo vnitra ČR každoročně aktualizuje na svých webových stránkách vzor návštěvního řádu. Stát vede kluby k uzavírání některých

---

¹⁴ Princip subsidiarity trestní represe. *Ústav práva a právní vědy*. [online]. 2015 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://www.ustavprava.cz/cz/sekce/casopis-pravo-2010-2-princip-subsidiarity-trestni-represe-155>

dohod s Policií, například mezi FAČR a policií o výcviku pořadatelské služby, stanovení společné mediální politiky a zabezpečování fotbalových utkání.

Policie využívá k potlačení diváckého násilí na stadionech spottery – policejní pozorovatele, kteří jsou přítomni na stadionech při konání tzv. rizikových zápasů. Monitorují případné fotbalové výtržníky na základě znalosti těchto rizikových osob a předávají informace pořadatelské službě, jejímž úkolem je se preventivně na takové osoby zaměřovat. (Zámek, 2013, s. 119)

V následujícím textu uvedu trestní postihy, které jsou v souvislosti s vytvářením diváckého násilí vydávány. Lze je rozdělit do dvou kategorií na postihy uložené jedinci na základě porušení soukromoprávních principů, k jejichž dodržování se návštěvník zavazuje při zakoupení vstupenky na sportovní akci v podobě návštěvního řádu, a druhou skupinu tvoří trestněprávní postihy, které se liší na základě intenzity na přestupky a trestné činy. (Zámek, 2013, s. 105)

3. 2. 1 Trestné činy

Mezi trestné činy páchané v souvislosti s diváckým násilím patří:

1. přestupky dle zákona č. 200/ 1990 Sb. o přestupcích:

- na veřejném pořádku podle §47 a §48 (př. porušení návštěvního řádu)
- proti občanskému soužití dle § 49

§ 17, na základě kterého lze uložit omezující opatření navštěvovat místa v místnostech, kde se podávají alkoholické nápoje nebo kde se konají veřejné tělovýchovné, sportovní nebo kulturní podniky rovněž reguluje trestněprávní činy spojené s diváckým násilím. Opatření ovšem může být uloženo na dobu jednoho roku. Ovšem přestupek je na základě § 55 ods. 3 zákona projednáván v místě bydliště pachatele, kterému je následně zakázáno vstupovat do objektu v tomto případě stadionu například v Liberci, kde je jeho bydliště, přestože přestupek spáchal například na stadionu v Hradci Králové. Zároveň neexistuje účelná aktivní kontrola dodržování tohoto zákazu. Při ukládání sankcí je obtížné zjistit, zda se jedná o opakovaný přestupek, protože neexistuje centrální evidence přestupků. (Zpráva o situaci v oblasti diváckého násilí, 2010, s. 24) To by se ovšem mělo změnit. Vláda počátkem roku 2015 přijala návrh na zřízení centrální evidence přestupků, a tak bude možné i zvažovat výši sankce za opakované přestupky.¹⁵

---

¹⁵ Vláda se rozhodla bojovat s drobnou kriminalitou, vznikne centrální registr přestupků. . *Parlamentilisty.cz*. [online]. 27. 10. 2014 [cit. 1970-01-01]. Dostupné

Nový trestní zákoník, který platí od 1. 1. 2010 a byl přijat zákonem č. 40/ 2009 Sb., konkrétně vymezuje problematiku diváckého násilí v:

- § 358, o trestném činu výtržnictví
- § 337 odst. 1 písm. d, o maření úředního rozhodnutí

Další trestné činy, které páchají fotbaloví výtržníci:

- § 146, o ublížení na zdraví
- § 145, o těžkém ublížení na zdraví
- § 158, trestný čin rvačky
- § 228, poškozování cizí věci
- § 325, násilí proti úřední osobě
- § 352, násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci
- § 355, hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob
- § 356, podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práva a svobod
- § 403, založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačování práv a svobod člověka
- § 404, projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka

3. 2. 2 Probační a mediační služba ČR

Od 1. 1. 2010 zavedl nový trestní zákoník alternativní trest zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce (dále zákaz vstupu). Problémoví fanoušci, kteří opakovaně vyvolávali násilí na stadionech, mohou mít uložen zákaz vstupu na stadiony až na deset let. Úprava a výkon trestu je popsán v zákoně č. 40/2009 Sb., trestním zákoníku, v § 76 a § 77 a zákoně č. 140/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestním řádu) v § 350 i a § 350j. Odsouzený nesmí navštěvovat akce, které určí soud. Většinou se jedná o zákaz navštěvovat domácí i venkovní zápasy fotbalového klubu, k němuž se hlásí. Odsouzený je povinen během výkonu trestu spolupracovat s probačním úředníkem a zejména pak s Policií ČR, kam se chodí během konání příslušného fotbalového zápasu hlásit na příslušný útvar, pokud byla odsouzenému taková povinnost v probačním plánu úředníkem stanovena. Odsouzený je rovněž povinen vykonat programy sociálního výcviku nebo převýchovy, pokud mu byly

---

z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Vlada-se-rozhodla-bojovat-s-drobnou-kriminalitou-vznikne-centralni-registr-prestupku-343392>

stanoveny. Mladistvému může být vedle tohoto trestného opatření s maximální hranicí sazby 5 let uloženo i výchovné opatření. Pokud by odsouzený rozhodnutí soudu porušil a na stadionu se objevil, byl by souzen za měření úředního výkonu a hrozil by mu trest odnětí svobody.

Účelem tohoto trestu je zabránit v opakovaném páchání výtržností na akcích nebo v souvislosti s návštěvou takové akce. To znamená, že pachatel může být potrestán v důsledku páchání výtržností nejen na dané akci, např. fotbalovém stadionu, ale i v jeho okolí nebo při přepravě z nádraží na stadion, plánovaných rvačkách fanoušků i mimo den konání zápasu a podobně. (Vantuch, 2011, s. 262)

Český právní řád nenahlíží na zákaz vstupu na stadion jako na sankci, ale vnímá jej jako preventivní opatření, které má pachateli pomoci prokázat ve zkušebním období, na které je podmíněně odložen výkon trestu, že se choval podle uložených pravidel.¹⁶

Prvním takto odsouzeným se stal fanoušek Slavie, který při utkání SK Slavia Praha a FK Příbram 31. 10. 2009, hodil dělobuch na hřiště Příbrami za záda brankáře Příbrami. Výtržník byl odsouzen ke 2,5 rokům zákazu vstupu na zápasy Slavie.¹⁷

Z dat, která mi poskytlo ředitelství Probační a mediační služby vychází, že více jak polovina trestů a trestních opatření bývají ukládány v souvislosti se spáchanou výtržností na fotbale. Z jedné třetiny byli výtržníci potrestáni za své chování během hokejových utkání. 11 % trestů je spojeno s jinými sporty, a 5 % zastupují výtržnosti spáchané na jiné než sportovní akci. Jak vychází z údajů výzkumu Slepíčky (viz výše) k trestné činnosti často pod vlivem emocí inklinuje převážně mládež. Proto i mladiství od 15-18 let byly potrestáni trestnými opatřeními. Během 4 let bylo takto potrestáno 7 mladistvých. Během let bylo 2010 – 2013 docházelo k mírné tendenci vzrůstu uložení takových trestů. V minulém roce však tento počet vzrostl na 73 osob takto odsouzených. (příloha č. 1)

---

¹⁶ Zavedení trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. *mvcr.cz*. [online]. 2015 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zavedeni-trestu-zakazu-vstupu-na-sportovni-kulturni-a-jine-spolecenske-akce.aspx>

¹⁷ První fotbalový výtržník dostal zákaz vstupu na stadion. *zpravy.idnes.cz*. [online]. 13. 6. 2010 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/prvni-fotbalovy-vytrznik-dostal-zakaz-vstupu-na-stadion-pmk-/krimi.aspx?c=A100613_204155_krimi_mad

4 Empirická část

V této části bakalářské práce popisují stav problematiky diváckého násilí z pohledu fotbalových klubů. Cíl výzkumu sledují v praktickém využití výsledků pro zaměstnance fotbalových klubů, kteří pracují s cílovou skupinou fotbalových fanoušků. Jsou zde reflektovány postoje náhodně vybraných vedení fotbalových klubů k řešení násilí na stadionech a jejich návrhy k efektivní práci s fanoušky, které využívají ve své praxi.

4. 1 Cíl výzkumného šetření

Cílem výzkumu je zmapovat postavení vybraných klubů v rámci řešení diváckého násilí se zaměřením na zjištění jejich dosavadního působení v preventivní práci proti vzniku fotbalového chuligánství. Zároveň je jeho cílem zjistit názory zastupitelů klubů a jejich představy práce s fanoušky.

Výsledky poukazují na specifické problémy fotbalových klubů s fotbalovými chuligány a porovnávají způsob, jakým se snaží vybrané fotbalové kluby eliminovat tyto problémy.

4. 2 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka (HVO) zní:

HVO: Jaký zauímají fotbalové kluby postoj k řešení diváckého násilí a čím přispívají k prevenci vzniku násilí na stadionech?

Za účelem dosažení cíle výzkumného šetření byly stanoveny následující výzkumné otázky (VO):

1VO: Jaká opatření využívá prvoligový klub za účelem eliminace výskytu diváckého násilí a jak jsou efektivní?

2VO: Jaké má vedení fotbalových klubů postoje, názory k určitým změnám stavebním, organizačním na stadionu a jak působí tyto změny na fanoušky?

3VO: Jak pracuje fotbalový klub s fanoušky a jak by se situace měla vyvíjet do budoucna?

4. 3 Metoda výzkumu

Vzhledem k povaze výzkumného problému byla ke sběru dat využita metoda polostrukturovaného rozhovoru, který obsahoval otevřené otázky. (viz příloha č. 2)

Otevřené otázky umožňovaly respondentům odpovídat obecně, ale ne vždy se přímo vyjádřili ke konkrétnímu dotazu. Proto jsem ke kvalitativní obsahové analýze dat použila metodu vytváření trsů. „*Slouží k seskupení a konceptualizaci určitých výroků do skupin. Tyto skupiny by měli vznikat na základě podobnosti mezi identifikovanými jednotkami. Tímto procesem vznikají induktivně zformované kategorie.*“ (Miovský, 2006, s. 221)

Na základě metody trsů došlo k vypracování výzkumné zprávy, která mapuje problematiku řešení diváckého násilí z pohledu vybraných prvoligových klubů.

4. 4 Charakteristika výzkumného souboru

Při hledání výzkumného souboru jsem oslovila náhodně vybrané prvoligové kluby (FC Baník Ostrava, FC Hradec Králové a SK Slavia Praha). Celkem jsem provedla tři rozhovory s bezpečnostním manažerem, organizačně provozním ředitelem a sekretářem klubu v prostorách stadionů v prosinci roku 2014 a v lednu roku 2015. Z rozhovorů byl pořízen audiozáznam. Pro doplnění informací, jsem se doptávala marketingového oddělení daných tří klubů na konkrétní práci klubů s fanoušky, jejichž odpovědi se promítly na podobě výsledku třetí výzkumné otázky a okruhu akcí pro fanoušky ve výzkumné zprávě.

4. 5 Výsledky výzkumného šetření

4. 5. 1 FC Baník Ostrava

1VO: Jaká opatření využívá prvoligový klub za účelem eliminace výskytu diváckého násilí a jak jsou efektivní?

Velká část fanoušků, která se hlásí k o. s. Baník Baníku, s klubem nesdílí stejné postoje ohledně fandění na stadionu. S klubem nespolupracuje. Vedení klubu ho nazývá jakousi opozicí. S přihlédnutím k danému faktu, přistoupilo vedení klubu k adresnému ticketingu, v rámci kterého je každý divák identifikován na základě osobních údajů při vstupu na stadion. Fanoušci si mohou zakoupit kartu FCB, při jejímž založení předkládají osobní údaje (jméno, rodné číslo) s fotografií. Vlastníci karty mohou čerpat výhody na zlevněném vstupném. Divák, který kartu FCB nevlastní, musí přikládat při vstupu na stadion občanský průkaz. Adresný ticketing funguje v souladu s kamerovým systémem, na základě kterého je

divák konající výtržnosti identifikován. Je mu ukládána pokuta nebo zákaz vstupu na stadion Bazaly. Na začátku roku 2015 navrhl klub projekt „Fandím slušně“. Vedení klubu se zavázalo, že pokud nebudou fanoušci páchat výtržnosti na stadionu, a tedy klub nebude platit za jejich výtržnosti pokuty, věnují 20 000 Kč neziskové organizaci, například dětským domovům. Toto opatření se ovšem z velké části podle marketingového oddělení neosvědčilo v praxi.

2VO: Jaké má vedení fotbalových klubů postoje, názory k určitým změnám stavebním, organizačním na stadionu a jak působí tyto změny na fanoušky?

Fanoušci mají respekt před adresným ticketingem i před moderním kamerovým systémem. Chovají se zodpovědněji. Vědí, že by byli při výtržnostech identifikováni. Od začátku sezóny klub nezaznamenal škody na vybavení stadionu. Část diváků nové opatření odradilo od sledování hry, a klub tak zaznamenal snížení návštěvnosti. Efektivita vstupního systému (adresný ticketing) je tedy výrazná, ovšem za cenu snížení návštěvnosti. Klub nadále platí pokuty za hanlivé výroky a rasistické urážky.

Na stadionu Bazaly byla snížena kapacita míst asi o 7000. Z toho důvodu došlo k většímu oddělení sektoru hostů od domácích.

Bezpečnostní agentura vybavila pořadatele u vstupu hlavovými kamerami pro vyřešení stížností diváků, kterým bylo ze strany pořadatelů, zakázáno vstoupit na stadion, protože byli například v podnapilém stavu. Pořadatel nyní disponuje možností takovou osobu natočit a může předložit důkaz o porušení návštěvního řádu.

Budoucnost řešení spatřují v důslednosti sankcí a vyšších trestů zákazů vstupu na stadion. Adresný ticketing by měly nahradit kamery s biometrií, které označí diváka při vstupu i na tribunách. Pořadatel, který zaznamená osobu páchající výtržnost, ho upozorní, že je natáčen kamerovým systémem a hrozí mu trest zákazu vstupu. Uvítali by trest zákazu vstupu za vběhnutí na hrací plochu při zápasu. Naději v eliminaci výtržností, vkládají do odstranění psychologických bariér, především plotů.

3VO: Jak pracuje fotbalový klub s fanoušky a jak by se situace měla vyvíjet do budoucna?

V rámci Ostravska se vedení v současnosti přiklání k represivnímu přístupu řešení. Pokud by existovala celorepubliková primární prevence ve školách, uvítají ji. Budoucnost řešení problémů spatřují v důslednosti sankcí a ukládání dlouholetých trestů zákazů vstupu na

stadion. Pořádají pro fanoušky turnaj ve fotbale a jednou ročně se s fanoušky setkávají na nezávislé půdě. Vedou s nimi debaty, které ovšem nemají často odezvu ze strany fanoušků.

Od nové sezóny 2015/2016 proto otevírají nový fanklub, aby vytvořili novou základnu fanoušků, kteří budou s klubem spolupracovat. Při vstupu do fanklubu nový člen dostane balíček prvoplánovaného člena (s klubovým oblečením), bude odměňován slevami na vstupech na přípravné zápasy. Bude moci odebírat magazín, newsletter. Na webových stránkách se objeví od příští sezóny rozhovory z tiskové konference.

4. 5. 2 SK Slavia Praha

1VO: Jaká opatření využívá prvoligový klub za účelem eliminace výskytu diváckého násilí a jak jsou efektivní?

Stadion Eden je anglického typu, bez psychologických bariér. Unikátním prvkem je zde oddělení fanoušků mezi sebou bannerovým zónováním, který nahrazuje ploty. Jde o čtyřmetrový rozvinutý banner na celou výšku hlediště. Disponují anglickým typem stadionu, ve kterém fanoušek není oddělen plotem nebo zdí od hřiště, proto postrádají oporu v podobě anglického typu práva, ve kterém by se vstup na hřiště trestal zákazem vstupu na stadion.

2VO: Jaké má vedení fotbalových klubů postoje, názory k určitým změnám stavebním, organizačním na stadionu a jak působí tyto změny na fanoušky?

V letním období využívají nabídku Policie ČR na proškolení pořadatelské služby z hlediska sociálních dovedností, právních kvalifikací a fyzických trestů. Uvědomují si, že kvalitní stadion by měl poskytovat fanouškům sociální komfort, dostatek občerstvení a kvalitní hygienické zázemí. Přivítali by pochůzky policistů po koridoru, aby sjednali pořádek, například kontrolovali podávání alkoholu mladistvým.

Rozšíření kamerového systému způsobuje zahalování chuligánů.

Vyžadují anglický typ práva, pokud mají anglický typ stadionu. Ocenili by přítomnost městské nebo státní policie na stadionu nejenom při rizikových utkáních.

3VO: Jak pracuje fotbalový klub s fanoušky a jak by se situace měla vyvíjet do budoucna?

Marketingové oddělení vytvořilo projekt Slavie do škol, v rámci které plánuje realizovat prevenci diváckého násilí ve školách v bezprostřední blízkosti stadionu ve Vršovicích. Projekt Slavie do škol je v pilotní fázi, byl školám nabídnut, ale zatím téměř bez

reakcí. Obsahem je bližší spolupráce klubu se školami, ze které profitují oba - Slavia si od nízkého věku vychovává další fanoušky a školy získají další možnost mimoškolních aktivit pro své žáky - návštěvy zápasu, besedy, atd..

Pořádají akci *Týden s hráčem*, kdy mohou fanoušci pomocí různých akcí (prodej vstupenek, prohlídka stadionu, autogramiáda), možnost potkat se s hráči. Po podzimní části sezony pořádají také pravidelné autogramiády celého týmu. Hráči se pravidelně účastní besed v rámci jednotlivých odboček Odboru přátel.

Se zástupci fanklubu a Odboru přátel probíhají pravidelné diskuse, kdy se snaží získat zpětnou vazbu na kroky fan managementu směrem k nim. Setkávají se s nimi jak členové vedení, tak tiskový mluvčí a zástupci oddělení marketingu.

Členové fanklubu a Odboru přátel mají výrazné slevy na nákup permanentních vstupenek a jednorázových vstupenek, slevy u obchodních partnerů.

4. 5. 3 FC Hradec Králové

1VO: Jaká opatření využívá prvoligový klub za účelem eliminace výskytu diváckého násilí a jak jsou efektivní?

Vytvořili s fanoušky tichou dohodu od července roku 2014. To znamená, že klub slíbil fanouškům vyplácení určité částky na choreografie, transparenty nebo výjezdy, pokud nebude klub pokutován od disciplinární komise FAČR za výtržnosti na stadionu. Tichá dohoda fungovala efektivně v první polovině sezóny 2014. Na začátku roku 2015 byla porušena.

Zavedli nový kamerový systém u hlavního vchodu a také v sektorech hostí a domácích.

U vchodu pro hosty probíhají důkladné kontroly na hledání pyrotechniky.

2VO: Jaké má vedení fotbalových klubů postoje, názory k určitým změnám stavebním, organizačním na stadionu a jak působí tyto změny na fanoušky?

Vyžadují pochůzky městské nebo státní policie po ochozech stadionu, aby mohla policie působit preventivně.

Bezpečnostní agentura využívá v rámci vzdělávání svých zaměstnanců nabídku na proškolení pořadatelů. Po zápasech provádějí schůze. Pokud nastaly nějaké nepokoje, řeší s policií, pořadatelskou službou, jak se vyhrocené situaci dalo předejít.

3VO: Jak pracuje fotbalový klub s fanoušky a jak by se situace měla vyvíjet do budoucna?

Vedení klubu připravuje pro své fanoušky několik akcí. Od začátku minulé sezóny 2014/2015 odpovídá místopředseda klubu ve videorozhovorech na dotazy fanoušků, kteří je vkládají na klubový facebook nebo je posílají přes e-mail. Mají tak možnost dozvědět se o infrastruktuře klubu, novinkách, které se aktuálně v klubu projednávají. V rámci celorepublikového projektu pivovaru Gambrinus, do kterého se mohou zapojit fotbalové kluby účastníci se okresních soutěží, má výherní klub možnost prohlédnout si zákulisí fotbalových stadionů, tedy kabiny prvoligového klubu, setkat se s hráči nebo vyhrát trénink s koučem první ligy. Principem soutěže je nasbírání co nejvíce bodů na základě doložených faktur za vypité pivo. Projekt, jehož je hradecký klub součástí, funguje od roku 2010.

K činností klubu patří také návštěvy fotbalistů na základních školách, kde se vedou s dětmi besedy. Fotbalisté odpovídají žákům na dotazy. Děti pak fotbalistům kreslí obrázky a za odměnu dostávají vstupenky na zápas. Pravidelné předvánoční setkání s fotbalisty probíhá také v DDÚ v Hradci Králové nebo v Domově důchodců v Černožicích, kde má klub rovněž své fanoušky. Marketingové oddělení také připravuje různé soutěže o poznání kopaček, Miss FC Hradec Králové, soutěž o nejlepší odhad výsledku zápasu a počtu přítomných diváků na stadionu. Výherci vyjíždějí s fotbalisty na zápas nebo sledují zápas z lavičky záložníků. K dalším akcím patří například autogramiády, hlasování o maskota klubu na webových stránkách. Pod správou klubu patří organizování výjezdů fanoušků na venkovní zápasy a vedení fanshopu, kde mohou fanoušci nakupovat předměty s logem klubu.

S fanoušky, členy fanklubu se vedení klubu, trenér a kapitán týmu setkává pravidelně dvakrát ročně před zahájením pololetní sezóny v restauraci.

Pro rodiny s dětmi například v této sezóně objednalo marketingové oddělení vláček, který je z náměstí odvezl na stadion. Podporují tak vyšší návštěvnost rodin na fotbalových utkáních, které by mělo zmírňovat projevy diváckého násilí.

4. 6 Výzkumná zpráva

Na základě provedených rozhovorů a jejich analýze pomocí metody vytváření trsů se výzkumná zpráva věnuje čtyřem okruhům:

- 1, komunikace vedení klubu s fanoušky
- 2, absence legislativních opatření
- 3, provedená opatření na stadionech

4, aktuální přímá práce s fanoušky

Zástupci klubu hovořili o kategorizaci fanoušků. Mezi návštěvníky zápasů zaznamenávají i chuligány. Jde o skupiny, které vytvářejí chorea, transparenty, ale na zápasech se nevyhnou projevům vandalismu. Nelze tedy mluvit jen o skupině ultras. Vedení klubu musí pravidelně **komunikovat** s neoficiálními vedoucími těchto skupin, aby se oboustranně dohodli na podobě možného chorea, které chtějí na domácím nebo venkovním zápase fanoušci použít. Kluby mají také povinnost podávat si navzájem informace o počtu fanoušků hostí, kteří k nim vyjíždějí na venkovní zápas. Ovšem komunikace mezi skupinami chuligánů a vedením klubu neprobíhá ideálně. Patrně je to u FCB Baník Ostrava, kde se o. s. Baník Baníku, které tvoří hlavní základnu příznivců klubu, distancovalo od spolupráce s vedením klubu. Proto klub chystá následující fotbalovou sezónu vytvořit strategii pro novou základnu fanoušků v nově vytvořené fanklubu. K průniku mezi klubovým establishmentem a nezávislou fanouškovskou scénou by mohla přispět osoba koordinátora styku s fanoušky. Podle směrnice UEFY by měl každý klub, který se účastní evropského poháru, takovou osobou disponovat. Z rozhovorů se zástupci FCB Baník Ostrava, SK Slavia Praha vyplynulo, že nejsou zcela informováni o tom, kdo by měl tuto pozici zastávat. Obávají se, že skupiny chuligánů by takové osoby nerespektovalo. V FC Hradec Králové jsou přesvědčeni, že takovou pozici zastává jejich tiskový mluvčí a vedoucí marketingového oddělení v jedné osobě. Je to zaměstnanec, který má kontakty na neformální vedoucí fanouškovských skupin, a pořádá s členy fanklubu setkání. Ovšem nepohybuje se přímo mezi cílovou skupinou, pouze se setkává s jejími neformálními vedoucími. SK Slavia Praha poukazuje na vliv médií a na to, že fotbal je lakmusovým papírkem společnosti. Pokud je jistota, že zápas se objeví v médiích, fanoušci demonstrativně upozorní na problém ve společnosti na stadionech.

Fotbalové kluby dostávají pokuty od disciplinární komise FAČR za výtržnictví fanoušků na stadionu. V poslední době jsou pokuty vyšší. Pokud je identifikován fanoušek, který danou výtržnost způsobil, klub vymáhá pokutu po fanouškovi. FC Baník Ostrava konkrétně i jednotlivým fanouškům, kteří jsou identifikováni s pomocí kamerového systému a adresného ticketingu, zakazuje vstup na vlastní stadion. Obecně zastupitelé klubů pocítují absenci **legislativních opatření** a přivítali by větší zákonnou oporu. Navrhují anglický typ práva, přestože podle jejich výkladu tvoří fanoušky v Anglii jen střední a vyšší vrstva obyvatel. Bez registrace není divák na stadion v Anglii vpuštěn. Požadují důslednost při ukládání zákazu vstupu na stadion a osoby, které nezvládají své chování a ostatní strhávají k násilí, na stadion skutečně nepouštět. Rovněž se přiklání k přítomnosti policie na stadionu,

protože chuligánství rovná se extremismus. Pokud je někde extremistické shromáždění měla by být policie přítomna. Děje se tak při rizikových zápasech. Avšak po uvedení zákona, který přenáší zodpovědnost za pořádek na stadionu do rukou pořadatelské služby, je policie připravená sjednat pořádek po vyzvání pořadatele zápasu, a je do té doby skryta. Proto by uvítali, aby policie procházela po ochozu (státní, městská), aby vzbuzovala respekt. Považují to za prvek prevence. Před rizikovým zápasem se vedení klubu setká s Policií a projednává rizikovost zápasů. Závisle na tom stanovují počet přítomných policistů a postupy zabezpečení pořádku při vzniku nepokojů.

K hlavním **opatřením** na stadionu, které kluby zavedly nebo zdokonalují, shodně respondenti odpovídali kamerový systém. FC Baník Ostrava zavedla kvůli opakujícím se nepokojům na stadionu jako první a zatím jediný prvoligový klub adresný ticketing, na základě kterého do prostoru stadionu nevstoupí nikdo bez identifikace. Jak uvádí SK Slavia Praha, fanoušci neochotně poskytují své identifikační údaje a mají před takovým opatřením respekt. Ovšem může to vést ke snížení návštěvnosti fotbalových utkání, která je už tak v České republice malá. Dalším opatření je najímání bezpečnostních agentur, jejichž pořadatelé jsou proškoleni z hlediska sociálních dovedností, právní kvalifikace a fyzických trestů. Vztah mezi klubem a policií je upraven dohodou mezi Fotbalovou asociací České republiky a Policií ČR, kde je jedním ze závazků možnost využít nabídky policie na proškolení pořadatelské služby. Tuto nabídku kluby využívají. SK Slavia Praha disponuje odstraněním psychologických bariér na stadionu.

V rámci přímé **práce s fanoušky** kluby pořádají pravidelná setkání s členy fanklubů na nezávislé v půdě, v restauracích, hospodách, kde hovoří o podobě fandění. FC Baník Ostrava nemá svůj fanklub, názorově se vedení klubu a o. s. Baník Baníku neshoduje, ani na pravidelných setkáních. V rámci řešení problematiky diváckého násilí preferuje represí, ale nebrání se zapojení do celorepublikové preventivní práce ve školách. Navrhuje vytvořit články, ve kterých by byly popsány důsledky ukládání trestů zákazů vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce na osobní život jedince nebo vytvoření osvětových videí, kde by bylo znázorněno, že majetek na stadionu nepatří fanouškům, ale klubu. V polovině sezóny 2014/2015 klub spustil projekt *Fandím slušně*, který podle marketingového oddělení nebyl efektivní a nedokázal eliminovat fotbalové výtržnictví na stadionech. SK Slavia Praha spustila projekt s názvem Slavie do škol, během kterého spolupracuje klub se školami a provádí částečnou prevenci ve školách. Aby se situace kolem diváckého násilí uklidnila, navrhuje zlepšit jak represivní, tak preventivní stránku. Do budoucna by se nebránili poskytnutí části

prostor fanouškům, pro přípravu choreografií. FC Hradec Králové pořádá mimo jiné besedy hráčů ve školách, vytváří soutěže pro fanoušky a snaží se přilákat na stadiony rodiny s dětmi.

4. 7 Návrhy na řešení diváckého násilí

Následující návrhy na řešení problémů vycházejí z provedených rozhovorů a odborné literatury. Jsou doplněny opatřeními, která prozatím většina klubů nerealizuje, přestože by mohly přispět k efektivní prevenci.

1, Efektivní komunikace mezi fanoušky a klubem prostřednictvím konkrétní osoby v podobě koordinátora styku s fanoušky, který se pohybuje mezi fanoušky a je s nimi v pravidelném kontaktu.

2, Vyhrazení prostor pro ultras skupiny, kde by byla možnost vytvářet chorea, setkávat se, organizovat setkání s fotbalisty, vedením klubu. Jde o určitou podobu nízkoprahového zařízení, které není většinou realizováno z důvodu nedostatku financí. Kluby nahrazují přímou práci s fanoušky například vytvářením videí, kde vedení klubu odpovídá na dotazy fanoušky zaslané elektronicky. Takto se prezentuje například FC Hradec Králové.

4, Nabídnout fanouškům aktivity, při kterých se jim dostane silných zážitků, a zjistí, že jsou dobří v něčem jiném než jen pořádání bitek v případě hooligans.

5, Přítomnost městské nebo státní policie po ochozu tribun, kde by působila preventivně, kontrolovala například podávání alkoholu mladistvým.

6, Realizace preventivních programů diváckého násilí ve školách nebo v prostorách stadionu většiny prvoligových klubů. (prostřednictvím setkání s fotbalisty, představiteli klubu, policisty)

7, Zamezit vstup na stadiony osobám, které opakovaně působí výtržnosti, k čemuž stát směřuje na základě zavedení centrální evidence přestupků (pro zjištění opakování stejných přestupků).

8, Doplnit právní předpisy v České republice ohledně diváckého násilí. Trestat důsledněji například porušování návštěvního řádu.

9, Přestavět stadionu do podoby anglického typu stadionu. Tomu se přibližuje stadion AC Slavia Praha. Bez bariér, plotů a zdí, aby chuligáni ztratili své ohraničené bojiště. (Musilová, 2009. s. 52)

10, Vstup na rizikové zápasy na jméno (adresný ticketing) se současným rozvíjením sociální práce s fans tak, aby nemusel být postupně adresný ticketing využíván.

Závěr

Vedení klubů se snaží vytvářet vhodné volnočasové a preventivní opatření pro fanoušky svých klubů. Prozatím se jejich cesty vyvíjejí v každém klubu individuálně. Je zřejmé, že v českých podmínkách můžeme vnímat absenci důkladné sociální práce s fanoušky. Preventivní práce je zaměřena obecně na seznámení dětí a mladistvých s prostředím fotbalu. Sekundární prevence v podobě fanprojektů se u nás téměř nevyskytuje. O vývoji diváckého násilí rozhodne další vývoj, postavení MVČR k financování daných projektů a ochotě fotbalových klubů takové zařízení s odborníky z řad pedagogů, sociologů a jiných provozovat. K úplnosti by prevenci měla doprovázet důkladná represe v podobě doplňujících zákonů.

Doporučuji pro další výzkumná šetření, zaměřit se více na marketingová oddělení klubu, protože do jejich kompetence spadá setkávání s veřejností, fanoušky. Ve fotbalové struktuře vedení klubu by mělo dojít ke konkretizaci práce jednotlivých oddělení klubu a jejich pozic. Představiteli klubu jsem byla odkazována na fan management, tedy marketingové oddělení klubu nebo tiskové mluvčí, kteří vytvářejí akce pro fanoušky. Ovšem v rámci marketingového oddělení, zde nefigurují zaměstnanci, kromě ojedinělých koordinátorů styku s fanoušky v FC Slovan Liberec a AC Sparta Praha, kteří by s fanoušky pracovali přímo v terénu.

Pro budoucí výzkumná šetření považuji za vhodné pozorovat a provést výzkumná šetření v terénu ohledně toho, jaký mají fanprojekty vliv na eliminaci projevů diváckého násilí a porovnání právní úpravy, týkající se výtržnictví a trestů u nás i v zahraničí.

5 Literatura

1, BALCAR, M., *Sociální práce s hooligans*. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze: 2000, diplomová práce

2, BEDNÁŘOVÁ, A., *Trestná činnost a prevence spojená s diváckým násilím*. Éthum. Bulletin pro sociální prevenci, pomoc a intervenci. 2004, č. 43

3, CARNIBELLA, G a kol., *Football violence in Europe. A report to the Amsterdam Group*. Oxford. Oxford: The Social issues Research Centre, 1996. Dostupné z: [http://www.sirc.org/publik/football violence.html](http://www.sirc.org/publik/football%20violence.html)

4, ČARNOGURSKÝ, T., *Divácké násilí v České republice: veřejně politický problém*. Univerzita Karlova v Praze, 2009, diplomová práce. Dostupné na: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/dtdownload/8800026564/?lang=cs>

5, ČARNOGURSKÝ, T. *Fanprojekt Liberec*. Éthum. Bulletin pro sociální prevenci, pomoc a intervenci. 2004, č. 43

6, ČECHLOVSKÝ, J., *Fan-Projekt Schalke, Fan-Projekt Berlín, Fan-Projekt Hamburg*. Éthum. Bulletin pro sociální prevenci, pomoc a intervenci. 2004, č. 43

7, KASAL, J., *Divácké násilí*. in KRAUS, B., HRONCOVÁ, J., *Sociální patologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010. s. 276-291. ISBN 978-80-7435-080-1

8, KASAL, J., *Fotbalové fórum*, Hradec Králové: 2014

9, KASAL, J., *Kulturní a sociologické aspekty proměny fotbalového diváctví v České republice*, Univerzita Karlova Praha, 2007, rigorózní práce. Dostupné na: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/150010106>

10, KASAL, J., *Násilí na stadionech jako odraz kultury*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. 218 s. ISBN 978-80-7435-362-8

- 11, LANDA, P., *Porovnání fotbalového a basketbalového publika podle sociodemografických charakteristik*. Sborník o aktuálních otázkách sociologie sportu, sborník ze semináře. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2007. ISBN 978-80-86317-55-7
- 12, LE BON, G., *Psychologie davu*. Praha: KRA, 1997. s. 13- 18. ISBN 80-901527-8-3
- 13, MALÁ, H., *Agrese a divácké násilí*. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Brno, 2008, bakalářská práce. Dostupné na:
http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/5688/mal%C3%A1_2008_bp.pdf?sequence=1
- 14, MAREŠ, M., a SMOLÍK, J., a SUCHÁNEK, M., *Fotbaloví chuligáni*, Brno: Centrum strategických studií, 2004. ISBN 80-903333-0-3
- 15, MIKŠÍK, O., *Hromadné psychické jevy (Psychologie hromadného chování)*, Praha: Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0930-4
- 16, MIOVSKÝ, M., *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing a. s., 2006. ISBN 80-247-1362-4
- 17, MUSILOVÁ, K., *Prevence fotbalového násilí (se zaměřením na projekt Sparta fandí slušně)*. Univerzita Hradec Králové, 2009, bakalářská práce.
- 18, NAKONEČNÝ, M., *Úvod do psychologie*, Praha: Academia, 2003. ISBN 80-200-0993-0
- 19, *Národní koncepce bezpečnosti sportu*, Düsseldorf: 1992, MVČR, Odbor prevence kriminality, 1999
- 20, SEKOT, A., *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2562-8
- 21, SLEPIČKA, P., *Divácká reflexe sportu*, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1838-8

22, SMOLÍK, J., *Fotbalové chuligánství*, Historie, teorie a politizace fenoménu, Brno: Zdeněk Plachý- vydavatelství a nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-903556-3-7

23, SMOLÍK, J., *Subkultury mládeže*, České Budějovice: Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN 978 -80-247-2907-7

24, STREJČEK, M., *Násilí na fotbalových stadionech – subkultura hooligans*. Plzeň: 2012, bakalářská práce. Dostupné na: <https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/handle/11025/2055/>

25, ŠVEŘEPA, *Hooligans a sociální prevence*. Éthum. Bulletin pro sociální prevenci, pomoc a intervenci. 2004, č. 43

26, VANTUCH, Pavel, *Trestní zákoník s komentářem k 1. 8. 2011*. Olomouc: Anag, 2011. 1. vydání. ISBN 978-80-7263-677-8,

Dostupné také z: <https://books.google.cz/books?id=e2AUZnEEewMC&pg>

27, ZÁMEK, D., *Hromadné narušení veřejného pořádku*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-429-9

5. 1 Internetové zdroje

1, Smrt na fotbale. Může přijít i v Česku?. *Aktualne.cz*. [online]. 8. 2. 2007 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/smrt-na-fotbale-muze-prijit-v-cesku/r-i:article:351770/>

2, Über die KOS. *Koordinattionstelle Fanprojekte*. [online]. 2015 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://www.kos-fanprojekte.de/index.php?id=ueber-die-kos>,

3, Hooliganism still haunts European game. *Reuters*. [online]. 1. 4. 2014 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://uk.reuters.com/article/2014/04/01/uk-soccer-hooliganism-insight-idUKBREA301G420140401>

4, Rasismus ohrožuje světový šampionát 2018 v Rusku, přiznal viceprezident FIFA. *Sport.cz*. [online]. 21. 3. 2015 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://www.sport.cz/fotbal/ostatni/clanek/658143-rasismus-ohrozuje-svetovy-sampionat-2018-v-rusku-priznal-viceprezident-fifa.html>

5, Rozhovor se zakladatelem ultras-tifo.net. *Supporters.cz*. [online]. 21. 8. 2014 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://www.sport.cz/fotbal/ostatni/clanek/658143-rasismus-ohrozuje-svetovy-sampionat-2018-v-rusku-priznal-viceprezident-fifa.html>

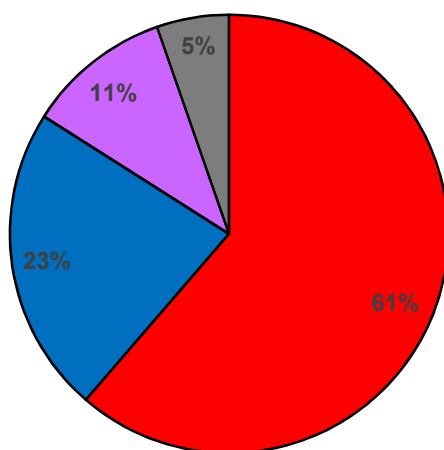
- 6, Britská nemoc – díl třetí (Itálie a Nizozemsko). *Supporters.cz*. [online]. 9. 1. 2012 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://www.sport.cz/fotbal/ostatni/clanek/658143-rasismus-ohrozuje-svetovy-sampionat-2018-v-rusku-priznal-viceprezident-fifa.html>
- 7, Smrt na fotbale. Může přijít i v Česku?. *Aktualne.cz*. [online]. 8. 2. 2007 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/smrt-na-fotbale-muze-prijit-v-cesku/r~i:article:351770/>
- 8, Alvesovo protirasistické gesto s banánem byla připravená reklama. *idnes.cz*. [online]. 2. 5. 2014 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: http://fotbal.idnes.cz/protirasisticke-gesto-fotbalisty-daniela-alvese-reklamni-akce-pvf-/fot_zahranici.aspx?c=A140502_114805_fot_zahranici_pes
- 9, FCS Fanclub. *fcslovanliberec.cz*. [online]. 2011-2015 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: http://www.fcslovanliberec.cz/zobraz.asp?t=fanclub502_114805_fot_zahranici_pes
- 10, Fandíme slušně. *AC Sparta Praha*. [online]. 2015 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://www.sparta.cz/cs/fanousci/spolecenska-odpovednost/fandime-slusne.shtml>
- 11, Fotbal je zábava. Proto fandí slušně s Baníkem. *FC Baník Ostrava*. [online]. 2. 4. 2015 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://www.fcb.cz/aktualita/fotbal-je-zabava-proti-fandi-slusne-s-banikem!/5509/#.VYcVIfntmkp>
- 12, Nevíte, jak zkrotit fanoušky. Univerzita otevírá speciální kurz. *hradedckydenik.cz*. [online]. 21. 1. 2014 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: http://hradecky.denik.cz/zpravy_region/nevite-jak-zkrotit-fanousky-univerzita-otvira-specialni-kurz-20140121.html/#.VYcVIfntmkp
- 13, Princip subsidiarity trestní represe. *Ústav práva a právní vědy*. [online]. 2015 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://www.ustavprava.cz/cz/sekce/casopis-pravo-2010-2-princip-subsidiarity-trestni-represe-155>
- 14, Vláda se rozhodla bojovat s drobnou kriminalitou, vznikne centrální registr přestupků. *Parlamentilisty.cz*. [online]. 27. 10. 2014 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Vlada-se-rozhodla-bojovat-s-drobnou-kriminalitou-vznikne-centralni-registr-prestupku-343392>
- 15, Zavedení trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. *mvcz.cz*. [online]. 2015 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <http://www.mvcz.cz/clanek/zavedeni-trestu-zakazu-vstupu-na-sportovni-kulturni-a-jine-spolecenske-akce.aspx>
- 16, První fotbalový výtržník dostal zákaz vstupu na stadion. *zpravy.idnes.cz*. [online]. 13. 6. 2010 [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/prvni-fotbalovy-vytrznik-dostal-zakaz-vstupu-na-stadion-pmk-/krimi.aspx?c=A100613_204155_krimi_mad

Přílohy:

příloha č. 1

Stav k 31.12.2014	Stále v aktivním stavu		Skončeno		Celkem uloženo	
	TZV	TO ZV	TZV	TO ZV	TZV	TO ZV
2010	0	0	7	0	7	0
2011	2	0	41	0	43	0
2012	5	1	42	2	47	3
2013	24	0	25	2	49	2
2014	69	2	4	0	73	2
Celkem	100	3	119	4	219	7

Věcná specifikace trestu zákazu vstupu 2014

■ Fotbal ■ Hokej ■ Všechny sporty ■ Jiné akce

příloha č. 2

otázky k polostrukturovanému rozhovoru:

- 1, Kolik registrujete přibližně aktivních fanoušků? Zaznamenáváte mezi nimi chuligány či projevy extremismu?
- 2, Jaké jsou přibližné výdaje spojené s fotbalovým chuligánstvím?
- 3, Provádí váš klub prevenci proti fotbalovému chuligánství? Spolupracuje například se školními institucemi za účelem preventivního působení na děti a mládež z řad fotbalových fanoušků a veřejnosti?
- 4, Mělo by pro klub smysl, kdyby zde figurovala osoba koordinátora styku s fanoušky? Jakou by podle vašich ideálních představ měl mít pracovní náplň?
- 5, Jaká opatření jste provedli na vašem stadionu, aby se zamezilo projevům diváckého násilí?
- 6, Došlo na stadionu k diváckému násilí, a jak jste se z dané situace ponaučili?
- 7, Jaká opatření se proti diváckému násilí se osvědčila?
- 8, Inspirovali jste se některým modelem opatření ze zahraničí?
- 9, Jsou zaměstnanci pořadatelské služby nějakým způsobem vzdělávání?
- 10, Jaký máte názor na přítomnost policie na stadionu?
- 11, Zaměřili byste se v budoucnu spíše na represivní či preventivní práci s fanoušky? V jaké podobě?